

İyi Yaşam Alanları Oluşturma Amacı Doğrultusunda Sakinkent Modelinde Teori ve Uygulamada Geliştirmeler

Developments in the Theory and Practice in the Cittaslow Model with the Aim of Creating Good Living Spaces

Nurşen Köybaşı

*PhD. Candidate, Department of Political Science and Public Administration, Ankara University, Ankara, Türkiye,
n.koybasi@mynet.com*

Özet

Sakinkent (Cittaslow) modeli, son çeyrek yüzyılda teorisinin sistemli bir şekilde hayata geçirilebildiği tek sürdürülebilir kent modelidir. Başlangıçta sadece küçük kentler için tasarlanmıştır. Ancak zamanla farklı büyüklükteki kentler ve çevrelerindeki kırsal alanlarındaki yaşamı günümüzün kentleşme ve çevre sorunlarının olumsuzluklarından uzaklaştırmak ve daha kolay ve iyi yaşanan yerlere dönüştürmek doğrultusunda bir vizyon geliştirmiştir. Bu doğrultuda geliştirilen düşüncelerin önemli bir kısmı uygulamaya geçirilmiştir. Modeli geliştirici yeni düşünceler son yıllarda öne çıkmıştır. Bu çalışmada, Sakinkent modelindeki dikkat çekici belli başlı teorik ve uygulamaya dönük geliştirme örnekleri ele alınmaktadır. Konu, bu yeni geliştirici düşüncelerin, modeli daha geniş yaşam alanlarına yayacak ve katkı sağlayıcı yönlerini daha etkin şekilde hayata geçirebilecek olmasından dolayı seçilmiştir. Ele alınacak örnekler; Sakinkent rotaları, ulusal ya da uluslararası nitelikli Sakin (Slow) bölgeler, Orta Ölçekli Kentler için Sakinkent Modeli, Metropol Sakinkent Modeli, Gıda Bölgeleri ve Sürdürülebilirlik bazlı sınırötesi işbirliği projeleridir. Bu düşüncelerin hayata geçirilmesi, Cittaslow yaklaşımı aracılığıyla kentleşme ve çevre sorunları alanında yeni çözümler üretebilecektir. Böylelikle geliştirilebilir durumdaki daha çok konuda katkı sağlanmış olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Sakinkent Modeli, İyi Yaşam Alanları, Kentleşme, Çevre Sorunları, Sürdürülebilir Şehir Modeli

Abstract

The Cittaslow model is the only sustainable city model whose theory has been systematically implemented in the last quarter century. It was initially designed only for small towns, however, over time, it has developed a vision to transform the lives in towns of different sizes and the surrounding rural areas away from the negative effects of today's urbanization and environmental problems into places that are easier and better to live in. A significant portion of the ideas that enhance the model have been put into practice. In this study, some notable theoretical and practical development examples are discussed. The topic was chosen because these new ideas could bring the model to a wider range of living areas providing additional contributions. The examples to be discussed are Cittaslow routes, national or international slow zones, the Cittaslow Model for medium-sized cities, the metropolitan Cittaslow Model, food regions and sustainability-based cross-border cooperation projects. The implementation of these ideas will produce new solutions in the field of urbanization and environmental problems through the Cittaslow approach. Thus, more areas where development is possible will have been contributed to.

Keywords: Cittaslow Model, Good Living Spaces, Urbanization, Environmental Problems, Sustainable City Model

Acknowledgments

(1) Bu makalenin hazırlanma sürecinde benden desteklerini esirgemeyen değerli Hocalarım Prof. Dr. Can Umut Çiner ve Doç. Dr. Can Giray Özgül'e teşekkürlerimi sunarım. (2) Bu makale, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kent, Çevre ve Yerel Yönetim Politikaları Programında, yazarın "Sakinkent Modeli Bağlamında Bir Ölçek Tartışması: Yaşanılır Orta Ölçekli Kentler" başlıklı Doktora tezinden türetilmiştir. (3) Bu çalışmada verileri kullanılan Saha Araştırması için (Yüz Yüze Görüşme), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Alt Etik Kurulu tarafından 21/11/2022 tarih, 20 oturum numaralı toplantısının 250 sayılı kararı ile Etik Uygunluk Kararı verilmiştir. Araştırmanın tüm aşamalarında etik kurallara uyulmuştur.

For Citation: Köybaşı, N. (2024). İyi Yaşam Alanları Oluşturma Amacı Doğrultusunda Sakinkent Modelinde Teori ve Uygulamada Geliştirmeler. *Journal of Academic Value Studies*, 10 (3), 134-153. <http://dx.doi.org/10.29228/javs.78002>

Received: 21.08.2024

Accepted: 29.09.2024

This article was checked by *intihal.net*

1. Giriş

Ütopyaların kaynaklık ettiği yeni kentlerin ideali, aynı zamanda hem kentsel geleceğin somut bir uygulamasını yaratmak hem de bilimsel bilginin paylaşılması ve profesyonel gücün şekillendirici olarak kente uygulanması olmuştur. Dolayısıyla yeni kentler hem birer ütopyacı rüya hem de teknik bilimsel nesnelere durumundadır. Geleceğin kentleri hakkında düşünmek, bu kentlerde nasıl yaşanması gerektiğine ilişkin imgelemin çerçevesinin belirlenmesinde ve modernleşmenin karşısında sergilenen tutumun ne olacağına karar verilmesinde etkili olmuştur. İdeal kent cennetini oluşturacak çeşitli yöntem ve süreçler, refah içinde yaşayan bir toplum ve mutlu bir yurttaşlığın hissettireceği keyifle ilişkilendirilmiştir (Wakeman, 2016: 188-278). Bu doğrultuda, günümüzde, tarihsel bilgi ve deneyim birikimiyle gelinen noktada ütopyacı arzunun sembelleri sürdürülebilirlik ve Ekotopya ideali olarak özetlenebilmektedir. Kent ütopyasının gerçeğe dönüştürülmesinin günümüzdeki sembellerinden biri olan Cittaslow anlayış ve modeli bu paralelde, başladığı yerde kalmayan, sürekli olarak kendini geliştiren çok yönlü ve çok yetenekli bir oluşum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Modern kentlere bakıldığında Sanayi Devrimi'nden sonra hızlı üretimin mekânsal karşılığını oluşturmaya başladıkları, bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzün kentlerinin de hızlı tüketimin mekanına dönüştüğü gözlenmektedir. Kentleri biçimlendiren kültürel, toplumsal ve çevresel dinamiklerin "hız" olgusu aracılığı ile belirleniyor ve biçimlendiriliyor olması ise tarihsel süreçte değişmeden aynı kalan bir gerçeklik durumundadır. Son çeyrek yüzyılda hızın kentsel yaşam, toplumsal yaşam ve çevre üzerindeki olumsuz etkileri hakkında dikkat çekici bir farkındalık ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu paralelde, sosyo-kültürel alanda oluşan Yavaş Yemek yaklaşımı, çok boyutlu bir yaşam anlayışı ortaya koyarak "Yavaş" kavramı olarak genişlemiş ve zamanla düşünselin yanısıra ve eylemsellik te içeren bir hareket haline dönüşmüştür. Bu gelişmeler kent yönetimi yaklaşımları ve kentin işleyişi üzerinde etkiler yaratmıştır. Bunlar, sürdürülebilir planlama ve kentleşme sürecine hem çevresel hem de ekonomik ve toplumsal açıdan yaklaşan ve yerel özellik ve özgün değerlerin korunmasıyla birlikte aidiyet duygusunun geliştirmesini önemseyen "Yavaş Kentleşme" (Slow Urbanism) anlayışının yansımasıdır. Günümüzde gelinen noktada, Yavaş kentleşme olgusunun sürdürülebilir planlama ve kentleşme sürecinde alternatif bir yaklaşım olarak ortaya konması toplumsal, ekonomik, kültürel ve çevresel alandaki deformasyon ve dönüşümlerin etkisiyle öne çıkmış durumdadır (Türkseven Doğrusoy ve Dalgakıran, 2011: 127-128). Yavaş Kentleşme kavramının önemli bir destekçisi de, Yavaş anlayışını gerek kentleşme gerekse yaşamın diğer alanlarında yaymaya ve yerleştirmeye çalışan Uluslararası Cittaslow Örgütü olmuş, Cittaslow/Sakinkent modeli ile birlikte Yavaş Yaşam anlayışını hem teorik hem de uygulamaya dönük olarak geliştirme arayış ve çabasında olmuştur. Bu arayışta kentsel ve çevresel sürdürülebilirlik yön verici temel kavramlar olarak kullanılmıştır.

Yavaş felsefesi kapsamında Slow Food (Yavaş Yemek) yaklaşımından yola çıkarak, bu yaklaşımın esaslarını küçük kentlerin yönetimine uyarlamak amacıyla 1999 yılında İtalya'da bir grup yerel yönetici tarafından kurulan bir Belediyeler Birliği olan Cittaslow (Sakinkent, Sakin Şehir, Yavaş Şehir) oluşumu, geçen zaman içinde çok sayıda üyenin katılımıyla uluslararası büyük bir ağa dönüşmenin yanısıra bir düşünsel hareket oluşturmuştur. Cittaslow hareketinin temel amaçları, sürdürülebilir ve "yaşamın iyi olduğu" yaşanılır kentler oluşturmak, yaşamın her alanındaki hızın insan yaşamına yansıyan olumsuzluklarını gidermek ve yerel ve çevresel değerlerin yerel, ulusal ve ulusal sınırlar ötesi alanlarda korunması ve desteklenmesini sağlamaktır.

Örgütlenmeye başlamasından bu yana geçen 25 yılda Cittaslow hareketi ve felsefesi, küçük kentler için yerel düzeyde katkı sağlayacak ilke ve öneriler ortaya koyan bir hareket olmaktan çıkmış, tüm dünyadaki kentler, yaşam alanları ve gezegenin geleceği için söz söyleyen, bu konuda bir misyon üstlenen, çalışmalarının kapsamını bu yönde sürekli olarak geliştiren bir hale dönüşmüştür. 2021'de yapılan Genel Kurulla birlikte gerçekleştirilen Cittaslow Akademisi Zirvesi ile, Yavaş Kentleşme kavramı Uluslararası Cittaslow Ağ Yönetimi tarafından gündeme alınarak tartışılan belirgin bir konu haline almıştır (cittaslow.org/news/orviato-academy-assembly-2021). Kentler ve çevre alanında yaşanan, sayıca artan ve giderek karmaşıklaşan sorunlar Cittaslow uluslararası yönetiminin sorumluluk duyarak hareketin hedef ve amaçlarını güncellemesini gerektirmiştir. Bu, küçük kent kavram ve uygulamasının dışına çıkıp metropol büyüklüğündeki kentleri de içine alarak, kentsel ve kırsal yaşam alanları ve oradan da ulusal sınırları aşan iklim krizi gibi sebeplerle de gezegenimizin sorunları ve ihtiyaçlarına kadar genişleyen bir vizyon geliştirilmesini sağlamıştır. Cittaslow yaklaşımı bunu kentleri odak alarak, kent yönetim modelleri ve yerel yönetim yaklaşımları aracılığıyla yapmaktadır. Amaç, kent paydaşlarından başlayarak tüm insanların farkındalık düzeyini arttırmak ve böylelikle daha kolay, sağlıklı, dingin, keyifli ve kaliteli yaşanacak, "yaşamın iyi olduğu kentler"i yaratmaktır. Ancak bu noktada kentleri çevreleyen kırsal alanlar ve yerleşimlerin de kentle yoğun etkileşimleri sebebiyle iyi yaşam amaçlanan alanlar kapsamında ele alınması da önemli bir husustur. Bu yaklaşımda sadece insan merkezli değil, aynı zamanda çevre merkezli bir tutum da ortaya konmaktadır. Burada eşzamanlı olarak, sanayi ve enerji kullanımına ilişkin tercihler, ulaşım yöntemleri, atık sorunu, tarım, hayvancılık, orman, doğal kaynaklar, denizler ve akarsuların durumu ve geleceğinden söz edildiği hatırlanmalıdır. Atmosferin niteliğindeki bozulma, iklim krizi, toprak-hava-su kalitesi konuları da gelinen noktada birarada düşünülmemekte ve aynı büyük projenin

unsurlarını oluşturmaktadır. Cittaslow hareketinin, kolektif eylemlerinde odaklandığı sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi, çevre kalitesi, mimari, kültürel ve doğa koruma, kimlik, sosyal uyum, kentli hakları gibi kavramları hayata geçirme sürecinde, aynı zamanda farklı yerleşim birimlerindeki halk ve paydaşlar nezdinde hareketin felsefesini, amaçlarını, ilkelerini tanıtmak, yaymak, teşvik etmek için, kendi organizasyonuna bağlı yerel yönetimler, yerel girişimler ve işbirliği yapılan STK'lardan destek alması gerekmektedir.

Harvey, kentlerin kolektif olarak üretilmesi sürecinde, insanın kolektif olarak kendisini de ürettiğini, kentlerin nasıl olması gerektiğine dair projelerimizin, insan olanaklarına ve kim olmayı veya olmamayı istediğimize dair projeler olduğunu ifade etmektedir. Bu konuda her bir bireyin düşünecek, söyleyecek ve yapacak şeyleri olduğunu da eklemektedir (Harvey, 2015: 196). Slow Food' un kurucusu ve Cittaslow üst düzey yöneticisi Carlo Petrini de, Dünya'ya ve Toprak Ana'ya duyulacak saygı ve sevginin, herkesin Cittaslow projelerinde her gün yer almasının sürekliliği ile mümkün olacağını hatırlatmaktadır (cittaslow.org/news/cittaslow-sunday-2023). Cittaslow hareketi de bu paralelde uygarlığın geldiği son nokta olan günümüz dünyasında, insana en çok yakışacak ve onu mutlu hissettirecek iyi ve kaliteli yaşam sunan kentleri oluşturmayı amaçladığını ifade etmekte, daha Yavaş, sürdürülebilir ve yaşanılır yaşam alanlarının yaratılması için bireylerin katılımını önemsemektedir. Olması gereken değişimin yönetime katılım sağlayan, karar alma süreçlerine katılan ve işbirliği yapan duyarlı ve sorumluluk sahibi yerel halk ve yerel paydaşların desteğiyle gerçekleştirileceğine inanılmaktadır. Bu paralelde, Hollanda'da yeralan ve 14 yıldır Cittaslow statüsüne sahip Midden-Delfland kentinin belediye başkanı Rodenburg bir sunumunda, Cittaslow'un bir yaşam tarzı olduğunu tekrarlayarak, yerel halk, yerel yönetim, merkezi yönetim ve kent paydaşlarının birbirini anlayarak işbirliği yaptığı ve birbirini desteklediği bir yer/oluşum olduğunu, burada en belirleyici unsurun yerel halk olduğunu belirtmiş, misyonu ve hedefleri itibarıyla da Cittaslow'un "başlangıcı ve sonu olan bir projeden çok daha fazlası" olduğunu dile getirmiştir (cittaslow.org/news/midden-delfland-arnoud-rodenburg-cittaslow-way-life). Güncel söylemde Cittaslow'un, mottosunun bir parçası olan ifadeyle "yaşamın iyi olduğu kentler" yaratma hedefi doğrultusunda bir marka olduğuna, insanlar ve genel olarak dünyanın iyileştirilmesi için çalışmakta olduğuna vurgu yapılmaktadır (D.G. Santanche, cittaslowturkiye.org/tr/genel-kurul-2023/).

Bu çalışmada, yukarıda değinilen konulardan yola çıkarak, kent yönetimi, kentsel yaşam kalitesi, kentsel ve çevresel yaşanılabilirliğin sağlanması konularında etkili bir düşünce, model ve uygulama olduğu kabul edilen Sakinkent teori ve uygulamalarındaki geliştirici yaklaşım ve düşüncelerin günümüzde ve gelecekte, kent ve çevre sorunları alanında sağlayabileceği katkıların önemi düşünülerek, ön plana çıkan geliştirme düşünceleri ele alınmaktadır. Bunlar, günümüz ve gelecekteki kentler, kentsel alanlar ve çevrelerindeki doğal alanların yanısıra ulusal sınırların ötesine geçen daha geniş alanlar için, model genel misyonu doğrultusunda gündeme getirilmiş olan, farklı yönlerde katkı sağlayabilecek belli başlı düşünceler olup, fikir, teori, model, proje ve bunlardan yola çıkmış uygulamalar şeklindedir. Söz konusu geliştirme düşüncelerinin bir kısmı yazılı hale getirilmiş ve projesi uygulamaya aktarılmış, diğer kısmı ise şimdilik fikir, teori, model veya proje hazırlık aşamasında olup literatürde uygulama olarak henüz yerini almamıştır.

Çalışmamızın konusunu oluşturan Cittaslow model ve uygulamalarına ilişkin geliştirme bilgileri, uygulamaya geçmiş ve uygulama süreci içindeki projeler, yazılı hale getirilmiş teori ve modellerin yanısıra, Uluslararası Cittaslow Yönetiminin üst düzey toplantılarında yapılan konuşmalarda dile getirilen tasarı ve görüşler, konuya ilişkin olarak yapılan yüz yüze görüşmeler ve diğer internet kaynaklarından derlenmiştir. Araştırma örneklem ve sürecindeki kısıtlılıkların sebebi güncel olan bu konu hakkında yapılmış bir yazılı çalışmanın henüz bulunmamasıdır. Derlenen bilgiler odaklanılan konu çerçevesinde ele alınarak biraraya getirilmiştir.

2. Kavramsal Çerçeve

Yavaş felsefesinden yola çıkarak şekillenen Yavaş Hareketi (Slow Movement), hızlı modern hayatı eleştirerek yaşamın temel alanları olan günlük yaşam düzeni, yeme-içme alışkanlıkları, ticaret ve işletmecilik ilkeleri, paranın kullanımı, turizm ilkeleri ve kent yönetimi, sosyal ilişkiler gibi konularda hıza ve modern tüketim kalıplarına karşı çıkan, bunların dönüşmesi aracılığıyla gerçekleşecek geniş kapsamlı bir kültürel değişimi savunan toplumsal bir harekettir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 107). Cittaslow düşüncesine de temel oluşturan Yavaş felsefesi hızın, rekabetin, değer kayıplarının, benzeşme, kimliksizleşme ve her alanda ticari anlayışın öne çıktığı liberal kapitalist sistem ve onun yarattığı küreselleşme sürecinin olumsuzluklarına karşı kendi değerlerini öne çıkarmaktadır. Küreselleşmenin etkisinin en yoğun olarak hissedildiği kentlerde, kentsel mekânın değişim sürecinde, kentin kimliği de bu doğrultuda kapitalist ilişkiler aracılığıyla değişerek (Beyazıt ve Güneş, 2017: 1-2) dönüşmektedir. Cittaslow bu dönüşüm karşısında kendine ait değerler olan, özgün kimlik ve kültüre verilen önem, Yavaş yaşam kültürü, yaşamdan ve an'dan tat alınmasını ve varoluşsal anlamın algılanmasını sağlayan "Yavaşlık" (Sakinlik) tutumu, yaşamın doğru hızda yaşanması, dinginlik, değerlerin ve kalitenin fark edilmesi, değerlerin korunması ve zaman içinde yitiminin önlenmesi, şeklin değil de özün önemli olduğu bakış açısı, sevgi, iletişim, paylaşım ve aidiyetin öne çıktığı adil ve eşitlikçi toplumsal ilişkiler, gereksiz tüketim ve gösterişten uzak durmak,

doğanın değerlerini ona minnet duyarak korumak ve her anlamda dengenin korunması gibi kavramları ortaya koymaktadır.

Cittaslow hareketinin temsilcisi olan Uluslararası Cittaslow Ağı Genel Merkezi, kendisini web sayfalarında en kısa şekilde "Yaşamın iyi olduğu kentlerin ağı" olarak tanıtmaktadır (Cittaslow.org, 2024). Burada kentlerin yaşanılabilirlik özelliklerine gönderme yapan bir "iyi" kavramı kullanılmıştır. Kentteki "iyi yaşam" kavramı ise hoşnutluk, memnuniyet sağlayan kaliteli bir yaşamdır. Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'nde "iyi" sözcüğü; "istenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, esen, sağlıklı ve yeterli" olarak ifade edilmektedir. "iyi kent" ve "iyi yaşam" kavramları, uygarlığın günümüzde geldiği noktada, ortak kültür, eğitim ve bilincin etkisiyle ortak bir tanıma ve belirgin sınırlara sahip bir kapsama doğru evrilmiştir. Bugün orta ya da ortanın altı bir gelişmişlik seviyesine sahip olan bir ülkenin herhangi bir kentinde yaşayan bir bireyin yaşam kalitesi kriterleri ve iyi bir yaşama ilişkin beklentileri oldukça benzer bir hal almıştır (Köybaşı, 2024: 15). Buradaki "iyi" kavramı, arzu edilen asgari düzeyin önemli oranda ötesine geçmiş, daha üst bir seviyeye ulaşmış olma durumunu ifade etmektedir. İyi yaşamı ve kenti tanımlarken kullanılan "Yaşanılabilirlik" ise, "yaşanabilirlik"ten daha geniş ve derin bir kavram olup çalışmamızda bu iki kavramın arasındaki anlam farklılığı önem arz etmektedir. İngilizcede her iki anlamı bünyesinde barındıran "livability" sözcüğü kullanılmakta ise de yakından bakıldığında anlam ayrıştırılır durumdadır. Dilimizde yaşanabilirlik bir asgari yeterlilik düzeyini (yaşamın sürdürülmesi için yeterli olanaklara sahip olma durumu) ifade ederken, yaşanılabilirlik ise "worth living" (yaşamaya değer, yaşanılabilir) ve "fit to live in" (yaşamaya uygun) karşılığını vermekte (Kahraman, 2014: 79-80), "yeterlilik"ten çok, "asgari yeterli" düzeyin önemli oranda üzerine çıkmış bir "kalite ve nitelik" vurgusu yapmakta, bir kalite düzeyi belirterek daha geniş ve gelişmiş bir kapsam ortaya koymaktadır. Bu sebeple çalışmamızda "yaşanılabilirlik" teriminin kullanılması tercih edilmiştir.

Ayrıca, Cittaslow modelinde teoriye ilişkin olarak dile getirilen veya uygulamada ortaya konan ve modelin genel düşünsel yapısını geliştiren tüm fikir, teori, model, proje ve uygulamalar için genelleştirmek amacıyla kapsayıcı olan "düşünce" ifadesi kullanılmaktadır. Sonuç itibarıyla tüm bu düşüncelerin Cittaslow modelini geliştirme işlevini yerine getirmesi olgusu da kısaca "geliştirme" olarak anılmaktadır.

Aynı anlama sahip olan Cittaslow ve Sakinkent (Yavaş Kent) terimleri ise metin içerisinde aynı şeyi ifade edecek şekilde kimi yerde birbirinin yerine kullanılmaktadır.

3. Günümüzde Cittaslow Hareketinde Kapsam ve Olanaklar

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler, insanın günlük yaşamındaki mekan ve zamana ilişkin algının değişmesine yol açmıştır. Yaşam ritmi alışılmadık şekilde hızlanmış ve insan yaşamını an'ın farkedilemediği, sürekli acele ile hareket edildiği, sağlıksız hızlı yemek, hızlı yaşamak ve hızlı iş yapma alışkanlıklarının geliştiği, sosyal ilişkilerde yüzeysel ve kısa süreli iletişimin öne çıktığı istenmeyen bir noktaya getirmiştir. Bu durum, giderek hızlanırken kalitesi azalan, insanın doğadan, sağlıklı yemek ve yaşam alışkanlıklarından, kimliğinden, kültüründen, kaliteli sosyal ilişkilerden uzaklaştığı sözkonusu yaşam tarzına tepki olarak (Karakurt Tosun, 2019: 174) Yavaş Hareketi, yaşamın farklı alanlarını Yavaş felsefesi doğrultusunda işleyeceği şekilde (yemek, turizm, ticaret, vb.) teorileştirmiştir. Bunlardan biri olan Cittaslow da kent yaşamını bu felsefe doğrultusunda şekillendirip ilkeler ve uyulması istenen kriterler ortaya koymuştur.

Bir sürdürülebilir kent yönetim modeli olan Sakinkent (Cittaslow), modern kent çağında liberal kapitalist sistemin getirdiği sorunların etkisiyle kentlerdeki yaşamın tercih edilir yönlerinin giderek azaldığı, insanları mutsuz ve huzursuz eden hızlı kentlerin olumsuzluklarına bir alternatif olarak ortaya konmuştur.

2015 yılından başlayarak, BM Örgütü Gündem 2030 çerçevesinde tanımlanmış olan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH'ler) aracılığıyla kentlerde daha sağlıklı yaşam koşullarının oluşturulmasını gündemde tutmaktadır. Sağlıklı kentler kavramı zaten kentleri ve diğer ölçeklerdeki insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir duruma dönüştürmeyi amaçlamış SKH ile doğrudan bağlantı kurmaktadır. Çokyönlü bir şekilde sağlıklı kentler ile sürdürülebilirlik ilişkisinin iç içe oluşu sebebiyle, çeşitli toplum temsilcileri ve STK'lar, 2015'te ilk kez "Theme Cities: Solutions for Urban Problems" adlı kitapta Davies tarafından ortaya atılan "Tema Kent" kavramı doğrultusunda çeşitli projeler ve ağlar tasarlamışlardır. Kentlerdeki yaşanabilirliği iyileştirmeyi amaçlayan sözkonusu Tema Kent'ler, yerel yönetim ve toplulukların önemli ve güvenilir küresel ağlarını oluşturmak ve tanımlamak için bir başlangıç noktası olarak ele alınmaktadır. Davies burada her Tema Kent ağının (Theme Cities Network: TCN) özünde belli bir dizi konuya odaklı olduğunu kabul ederek, bu ağların genel olarak "kentsel yaşam, ekoloji ve ekonominin kalitesini iyileştirmeye" adanmış olduğunu vurgulamaktadır (Davies, 2015: 588), (De Leeuw, Simos and Forbat, 2020: 1-4 of 27). Sakinkentler (Cittaslow) ve oluşturdukları ağ da sahip olduğu özellikler itibarıyla bu kapsamda, diğer Tema Kentlerle farklı yeni işbirlikleri geliştirebilecek yapıda bir Tema Kent yapısı olarak değerlendirilmektedir.

Sakinkent, başlangıçta Yavaş Yemek hareketinin çıkış noktasını küçük kentlerin yönetimi ve genel yaşam önceliklerine uyarlamış ancak zaman içinde kapsam ve amaçlarını geliştirmiştir. Kentleri çevrelerindeki doğal kırsal alanla birlikte ele alan yeni bir sürdürülebilir bütüncül yaşam öneren model, zamanla bir kent hareketi ve eylem zeminine dönüşmüştür. Belli bir aşamadan sonra, bireylerarasındaki ilişkiler dahil, özgün yerel değer ve farklılıkların korunmasından sosyal adaletin sağlanmasına kadarki konularda söz söyleyen kapsamlı bir toplumsal dönüşüm hareketi halini almıştır (Karakurt Tosun, 2019: 174). Hareket, hızlı kent yaşamına karşı, konfor ve kalite sağlayan modern olanaklar ve çevreyle barışık teknoloji ile birlikte, hayatın daha dingin, daha yavaş, doğaya uyumlu ve saygılı şekilde, sağlıklı, keyifli ve tat alınarak yaşanmasını savunmaktadır. Cittaslow gelinen noktada 21. yüzyıl kent ütopyasının önemli bir bileşeni ve aktivisti rolünü üstlenmiş durumdadır.

Cittaslow yaklaşımı, yapılı ve doğal çevreyle birlikte ekonomik ve sosyal süreçlerin (ürünler, hizmetler, ekonomik ve sosyal ilişkiler) sürdürülebilir tasarımına önem vermesiyle de dikkat çekmektedir. Buradaki sürdürülebilir tasarım kavramı, bu unsurların sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu olması, hem şimdiki hem de gelecekteki nesillerin sağlıklı ve kaliteli bir yaşam olanağı elde etmesini sağlayacak şekilde tasarlanması olarak tanımlanmaktadır (Yıldız, 2022: 47).

Cittaslow, küreselleşme sürecinde dikkat çekici bir hal alan kentler ve yaşam tarzlarındaki tektipleşme ve kimliksizleşmeye dikkat çekerek, bunu engellemeyi, yerel özgün kültür ve kimlikle birlikte doğanın ve çevresel diğer unsurların korunması, bunu yaparken gerek yerel hizmetler gerekse yönetsel katılım ve kentli haklarının hayata geçirilmesiyle kentlerin yaşam kalitesinin artırılması, tüm süreçlerde bilimsel teknolojik olanaklardan yararlanan çevreci bir yaklaşımla hareket edilmesi, büyük kentlerin sorunlarının olmadığı ve olmayacağı yeni kentsel yaşam alanlarının oluşturulmasını amaçlar. Sakinkent modeli ortaya konduktan sonra, 21. yüzyılın ilk çeyreğinde, hızla kabul görerek başlangıçta tanımlanmış ölçek olan nüfusu 50.000'i aşmayan küçük kentler düzeyinde yaygınlaşmıştır. Günümüzde ortak kabul gören temel dört sürdürülebilir kent modeli (Eko-kent, Kompakt Kent, Akıllı Kent) arasında değerlendirilen Sakinkent modeli, sözkonusu kent modelleri arasında yazılı teorinin tüm yönleriyle somut olarak hayata geçirilebilmesi ve yaygınlaşmasıyla öne çıkmaktadır. Benzer durumda bir başka model şimdilik bulunmamaktadır. Modelin bir diğer üstünlüğü, diğer sürdürülebilir kent modellerinin odaklandığı ve teorilerinde öne çıkardıkları çevre, ekoloji, mimari koruma, yapılaşma ilkeleri, bilimsel yaklaşım ve teknoloji, kentte çoklu işlevler, çokmerkezlilik...gibi kritik hususların neredeyse tümünü teorik yapısında barındırıyor olmasıdır. Modelin bu yönü tüm uygulama örneklerinde gözlenemiyor olsa da, uygulanmaya açık, tanımlanmış ve düzenlenmiş bir ilkeler dizisi olarak hayata geçirilmeye hazır şekilde beklemektedir. Bu özellikler modeli iyi uygulayan Sakinkentlerde gözlenebilir durumdadır.

Sakinkent modeli dışında, diğer güncel sürdürülebilir kent modelleri arasında ilgili literatürde tasnif edilmiş olup ta dünya çapında örgütlenerek standardize edilmiş bir çerçevede sistemli ve örgütlü şekilde uygulamaya yansıtılabilmiş, bu süreçte başarılı olup kabul görmüş ve yaygınlaşarak öne çıkmış bir başka model görünmemektedir. İlk bakışta buna yakın görünen Akıllı Kentler uygulamasında kentler arasındaki tek ortak husus teknoloji ve bilimsel bilginin kentin tasarım ve işleyişindeki ağırlığıdır.

Sakinkent modelinin en önemli özelliklerinden biri, felsefesi ve amaçları doğrultusunda işlev görecek yenilik ve geliştirmelere açık bir anlayış sergilemesidir. Modelin bu yönü, 2019 yılından bu yana modelden metropol kentlerde de yararlanılması çalışmaları ve bunun uygulamada da hayata geçirilebilmiş olmasıyla birlikte belirgin şekilde öne çıkmış bulunmaktadır.

4. Cittaslow Yaklaşımında Geline Nokta ve İhtiyaçlar

Cittaslow yaklaşımının bakış açısı, Cittaslow temel felsefesi doğrultusunda Uluslararası Genel Merkezin güncellenen vizyonuyla birlikte küçük kentten büyüğe, kentten bölgeye, ulusal çerçeveden uluslararası ve ulusötesine doğru genişlemektedir. Bu hem liberal kapitalist ekonomik sistemin olumsuz getirileri, hem küreselleşme sürecinin etkileri, kentleşme ve çevre sorunlarının ulusal sınırlara bağlı kalmaması hem de yaşamaya uygun iyi kentler, yaşanılır sürdürülebilir kentler ve yaşam alanları kavramlarının ihtiyaçlar doğrultusunda öne çıkmasıyla ilintilidir. Tüm bunlardan hareketle varılan noktada artık Cittaslow yaklaşımı ve hareketinin tüm kentler ve yaşam alanları için söyleyecek çok daha fazla şeyi vardır ve bu konuda yapabileceklerinin kapsamını geliştirmeyi amaçlamıştır.

Cittaslow Modelinde ilk bakışta öne çıkan korumacı yaklaşımın yanısıra (kültürel, mimari, doğa koruma), genel çevreci yaklaşım ve Yavaş Yemek (Slow Food) vurgusuna ek olarak, yakından bakıldığında modelin kent yönetimi, kentteki yaşam şartlarının istenir yönde düzenlenmesi, kent ve çevresindeki doğal ve yapılı çevreye ilişkin sürdürülebilirlik yönündeki düzenlemeler konusunda çok sayıda, çok yönlü ve kapsamlı düşünülmüş, önemli detaylarla zenginleştirilmiş bir yapısı olduğu görülebilir. Modelin temel felsefesi ve genel yaklaşımı içinde yer alan bu hususlar halen uygulamada olan küçük

kentler ve metropoller için tasarlanmış modellerdeki vurgularda yer almaktadır. Modeldeki temel ilkeler ve kriter gruplarının altındaki açılım alanı giderek genişlemekte ve daha çok detayı görünür hale getirmektedir.

Metropol Sakinkent modeli ile kapsamı genişletilen içerik ve bakış açısının yanısıra orta ölçekli kentler için geliştirilen Sakinkent model tasarısında da (Köybaşı, 2024), yerel ekonominin geliştirilmesi ve kalkınmaya dönük yaklaşım, çevreci ortaölçekli sanayi, yerel sosyo-ekonomik potansiyel ve istihdam olanaklarının geliştirilmesi, sosyal uyum ve güvenlik, kentsel direnç, yönetsel katılım gibi konular öne çıkmış olup, böylelikle modelde tüm kent ölçeklerinde (küçük, orta ve büyükşehir), kentler ve etraflarındaki kentsel ve kırsal nitelikli geniş alanlarda (Hinterland) kullanılabilir ve tüm ihtiyaçları karşılayacak bir kapsam ortaya konmuştur. Bu kapsamın daha da detaylandırılarak işlevselleştirilmesi sağlanan katkıyı arttıracaktır.

Eylül 2023'te, 14. Uluslararası İyi Yaşam Günü kutlamalarında, Cittaslow'un karşı karşıya olduğu öncelikli sorunlar da dile getirilmiştir. Bunlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Sürdürülebilirlik doğrultusunda gerek yerel ve ulusal yönetimler düzeyinde, gerek kurum, kuruluş ve STK'lar, gerekse de toplumu oluşturan tek tek bireyler düzeyinde değerler sisteminin geliştirilmesi, vatandaşların pozitif yönde bir muhalif kültüre sahip olma bilinci genel tabloyu toparlayacak en önemli husus olarak göze çarpmaktadır. Özellikle, insanların sistemdeki olumsuzlukları görme ve muhalif olma, iyiyi ve doğruyu savunma bilincinin en önemli şey olduğu tesbiti yapılmaktadır. Tüm bunlar gelecek nesillerin yaşam kalitesi beklentileriyle bağlantılı olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede kullanılan "Cittaslow Future" kavramı, küçük Cittaslow'un felsefesi ve amaçları aracılığıyla büyük metropoller ve tüm toplumu içine çeken, küresel düzeydeki insan faaliyetlerinin genel ekolojik olumsuz etkilerini geriye

Tablo 1. Cittaslow'un Karşı Karşıya Olduğu Sorunlar

Cittaslow'un Karşı Karşıya Olduğu Sorunlar- Eylül 2023		
1	Çevre Politikaları	Enerji, ulaşım, iklim değişikliği, yakıt, gıda sistemi krizi, toprağın kullanımı ve savunulması, peyzajın iyileştirilmesi, biyolojik çeşitlilik, vb.)
2	Tarım Politikaları	Tarımsal yöntemler, kimyasal kullanımı, sağlıklı gıda, yerel ürünler, Cittaslow pazarları,
3	Turizm Politikaları	Sürdürülebilir turizm, sorumluluk içeren turizm anlayışı ve turizm politikaları, alternatif yöntemler, sunumlar.
4	Sürdürülebilirliği Önceleyen Değerler Sistemi	Çevre, kentler, tüketim alışkanlıkları, üretim yöntemleri, doğanın kullanımı ...gibi konularda sürdürülebilirlik kavramını öncelikli gören değerler sisteminin oluşturulması, yaygınlaştırılması.
5	Sosyal Politikalar	Eğitim, kimlik, sosyal sorumluluk, kapsayıcılık, eşitlikçi yaklaşım, vb.
6	Finans Krizi	Kaynak değerlerinin reel anlamda zayıflaması, dinamik aktörlerin güç kaybı, belirsizliğin yarattığı sorunlar, girişim/yatırım realizasyon hızının düşmesi.
7	Kentleşme Politikaları	Kentleşme sorunları, imar ve yapılaşma, yerel yönetim hizmetleri kalitesi, ...

Kaynak: (cittaslow.org/news/cittaslow-sunday-2023)' dan yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

çevirebilecek veya etkisiz hale getirecek kapsayıcı bir olumlu tavır önerisi olarak ortaya konmuştur (cittaslow.org/news/cittaslow-sunday-2023).

Gelinen noktada, Sakinkent yaklaşımı ve modelinin günümüz kent dünyasının ihtiyaçlarına daha kapsamlı ve etkili çözüm önerileri üretmek destek vermesi öncelikli bir hal almış, Cittaslow örgütü buna odaklanmıştır. Çok sayıda irili ufaklı proje üretimi Cittaslow örgütünün temel önceliklerden biri olup, bu projeler küçük kentten en büyüğüne, kentten bölgeye ve ulusaldan ulusötesine katkı sağlayacak farklı kapsamlara sahiptir. Bu alanda ortaya konan çabaların zamanla harekete ilişkin bir know-how oluşturulmasına yol açan kümülatif etkisinin önemi de gözardı edilmemelidir.

5. Cittaslow Vizyonunda Aktivist Tavrın Öne Çıkması ve Modelde Geliştirmeler

Cittaslow statüsünün edinilmesi yerel yönetimlerin gönüllülüğüne bağlıyken, uygulamanın yürütülmesi konusunda da ulusal Cittaslow yönetimleri tarafından gerek kapsam gerekse yöntem olarak katı denecek bir tutum sergilenmemekte, destekleyici ancak ilkelere bağlı bir yaklaşımla yerel yönetimin tercihleri öncelikli görülmektedir. Ancak bu misyonu ve uygulama modelini isteyerek üstlenmiş yerel yönetim ekiplerinin gelinen noktada daha aktif ve dinamik, daha kararlı ve somut eyleme dönük tavır içinde olma gereği ortadadır. Günümüzde yaygınlığı Temmuz 2024 itibarıyla, 33 ülkede 301 kente ulaşan Sakinkent modeli, Metropol Sakinkent modelinin hayata geçtiği 2020 yılına dek 20 yıl boyunca nüfusu 50.000'i aşmayan küçük kentlerde uygulanırken temel kaygı, tanımlı ilkeler ve kriterler doğrultusunda, modelin yararlarını en üst düzeyde hayata geçirmek ve modeli en iyi şekilde uygulamak olmuştur. Ancak 2017'den başlayarak modelde önemli açılımlar sağlanmış ve gerek teori ve gerekse pratiğe dönük önemli geliştirme düşünceleri ortaya konmaya başlamıştır.

Bu yenilikçi düşüncelerin bir kısmı henüz uygulanma olanağı bulamamışsa da bir kısmı uygulama şansı bulabilmiş ve modelin gelişimini sağlamıştır. Bunun önemi, modelin zamanla küçük kentler dışına çıkarak kendisine ihtiyaç duyulan ya da katkı sağlayabileceği tüm kent ölçekleri ve kentsel alanlarda, hatta daha da ileriye giderek kentleri çevreleyen kırsal alanlardaki yönetim politikalarında (Tarım, hayvancılık, gıda üretimi, orman, doğal kaynaklar, su kaynakları, vb.) hayata geçirilebilecek hale dönüşmekte oluşudur. 2022 Haziranında İtalya'nın Orvieto kentinde düzenlenen Cittaslow Uluslararası Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada Cittaslow Uluslararası Bilim Komitesi Koordinatörü Giuseppe Roma, Cittaslow Hareketi'nin başlangıçta, büyük kentlere karşı hakkını ve kimliğini korumaya çalışan küçük kentlerin verdiği mücadeleden doğduğunu, ancak günümüzde Cittaslow felsefesinin sorun her neredeyse oraya gidilmesi gerekliliğine dönüştüğünü ifade etmiştir (cittaslowturkiye.org/tr/dunyanin-ilk-cittaslow-metropol-kenti-izmir). Dolayısıyla günümüzün kentleşme ve çevre sorunları ve bunlarla ilgili ihtiyaçlar doğrultusunda Cittaslow yaklaşımının çözüm arayışının içinde yer alması kaçınılmaz olmuştur. Bu alanda yeni yöntemler bulma ve modelin farklı ihtiyaçlara cevap verebilecek, daha geniş alanda katkı sağlayacak şekilde geliştirilmesi düşüncesine sıcak bakan Uluslararası Cittaslow Genel Merkezi bu yöndeki girişimleri desteklemiş ve hayata geçirilmesini teşvik etmiştir.

Cittaslow modelinin daha çok sayıdaki kentsel yapı ve yaşam alanında (kentlerin hinterlandı ve ötesindeki kırsal yaşam alanları) daha çok sayıda insana, canlıya ve çevreye yararlı olacak şekilde geliştirilmesi düşüncesi, mevcut deneyim birikiminden hareket ederek Metropol Sakinşehir modelinin tanımlanıp hayata geçirilmesiyle şimdiki en üst düzeye ulaşmış görünmektedir.

Bu çalışmada konu edilen Cittaslow model ve uygulamalarındaki geliştirme düşüncelerinde hareket noktası, gerek küçük, orta ve gerekse de metropol ölçeklerindeki tüm kentler için, günümüzün vandal ve yıkıcı "kent çağı" dünyasında, insanların içinde yaşamaktan mutluluk duyacağı, mevcut kentsel olumsuzluklara maruz kalmayacakları, bunların giderek azalacağı, kentsel yaşam kalitesi yüksek ve diğer yaşanılabilirlik özelliklerine de sahip olan kentleri hayata geçirme hedefidir. Sakinkent modeli çerçevesinde genel anlamda yaşanılabilirlik, dar anlamda ise kentsel yaşam kalitesi artışının kentler ve çevrelerinde tesis edilmesi için yöntemler ve sistem geliştirilmesi amacıyla çeşitli fikirler, teoriler, modeller ve projeler gündeme getirilmektedir. Burada Sakinkent modeli çerçevesinde, ilk kez 2017'de dikkat çekmeye başlamış olup o tarihten bugüne dek geçen 8 yılda ortaya konmuş, modeli ve uygulamalarını misyon yönünde geliştirmiş olan belli başlı düşünceler ele alınmıştır.

Modeldeki geliştirici fikirlere ihtiyaç duyulma sebebi, temelde ölçek ve kapsama ilişkin kısıtlılıklardır. Konuya daha yakından bakıldığında bu sebepler aşağıdaki gibi ifade edilebilir;

- (1) 50.000'lik nüfus sınırı olan standart ölçeğin daha büyük ölçeğe sahip kentlerin ihtiyaçlarına cevap verememesi, (orta ölçekli kentler, metropol kent ölçeği),
- (2) Bölge kavramının Cittaslow yaklaşımı anlamında işlevsel olduğunun fark edilmesi (Yavaş Bölgeler, Uzmanlık Bölgeleri),
- (3) Kent ölçeğini aşan, bölgesel, ulusal ve ulusötesi bakış açısı ve işbirliği uygulamalarına ihtiyaç duyulması,
- (4) Yerel yönetimlerin kaynak, kadro, teknik bilgi, bilgi paylaşımı ve işbirliği ihtiyaçlarının olması,
- (5) Sakinkentlerde mekânsal planlamanın işlevselliğinden yararlanılmak istenmesi,
- (6) Dirençli kent kavramının önem kazanması sebebiyle içerikte zenginleştirmelere gerek duyulması,
- (7) Kentler ve çevre konularında yeni gerekliliklerin ortaya çıkmasıyla gelişen kurumsal vizyon doğrultusunda yeni uygulamalara ihtiyaç duyulması,
- (8) Mevcut teori ve uygulamada küresel değişim ve güncel gelişmeler doğrultusunda güncelleme ihtiyacının doğması.

İlk haliyle küçük kentler için tasarlanmış olan Sakinkent modeli, temel aldığı Yavaş felsefesinden hareket ederek oluşturulmuş temel yazılı düzenlemeleri olan tüzük, ilke ve kriterleriyle geniş bir düzenleme ve etki alanına sahip olmasına rağmen, nüfus kısıtı sebebiyle katkı sağlayacak olanaklarını daha geniş alanlarda hayata geçirememekteydi. Standart model, küçük kentlerin durumlarının iyileştirilmesi, yaşam kalitelerinin geliştirilmesi ve kentte yerel kalkınma yaklaşımının aktif olarak hayata geçirilmesi işlevlerini yerine getirmekte ancak diğer daha büyük kent ölçekleri ve kent ölçeklerini aşan büyüklükteki yaşam alanları (bölgeler, kırsal alanlar...) düşünülerek tasarlanmadığından buralarda yapılabilecekler için yetersiz kalmaktaydı.

Geliştirme örneklerinde, daha büyük ölçekli, daha karmaşık ve daha geniş kapsamlı ihtiyaçları olan kentler, kentsel alanlar ve çevreleri de sözkonusu edilmiştir. Bu örneklerde kentlerin biraraya gelmesiyle oluşacak ulusal ya da uluslararası Yavaş/Sakin bölgeler/Cittaslow bölgeleri, ağırlıklı olarak belli bir konuya odaklanmış uzmanlık bölgeleri (gıda ve yemek, turizm, spor, sağlık gibi.) ve Cittaslow bölgelerindeki olanakları esas alan turizm uygulamaları dikkat çekicidir.

Modelin geliştirilmesi, modelden tüm kent ve ölçeği kenti aşan yaşam alanlarının tüm ihtiyaçlarında, daha iyi yaşamı ve kenti arayış sürecinde model felsefesi doğrultusunda katkıda bulunulabilmesini sağlayacaktır.

Geliştirme odaklı sözkonusu fikir, teori, model, proje ve uygulamalardan oluşan düşünceler şöyle gruplanabilir;

- (1) Yavaş Turizm uygulamaları (Sakinkent Rotaları, vb),
- (2) Sakin / Yavaş bölgeler (Sakinkent/Cittaslow bölgeleri),
- (3) Orta Ölçekli Kentler İçin Sakinkent Modeli,
- (4) Büyükkent (Metropol) için Sakinkent Modeli,
- (5) Sıfırdan yeni kentler oluşturma projesi,
- (6) Uzmanlık (Gıda, vb.) bölgeleri,
- (7) Sürdürülebilirlik esaslı sınırötesi işbirliği projeleri.

Bu geliştirici düşüncelerle ulaşılmak istenen hedefler ise şu şekildedir;

- (1) Kentlerin özgün niteliklerini ortaya çıkarmak,
- (2) Kentleri özellikleri aracılığı ile öne çıkararak görünür kılmak,
- (3) Diğer Sakinkent uygulamaları için iyi örnekler oluşturmak ve onlara ilham vermek,
- (4) Modelin yeni bir kent ve yaşam modeli olarak işlevlerini ortaya koymak,
- (5) Kentler (yerel yönetimler) arasında işbirliği ve dayanışma ilişkilerini geliştirmek,
- (6) Kentlerin iyi yönleri ve başarılı oldukları konularda birbirine örnek ve rehber olmasını sağlamak,
- (7) Kentler ve hinterlandlarının yaşanılabilirlik özelliklerini arttırmak amacıyla ortak projeler oluşturmak,
- (8) Çevre ve iklim konularında da bölgesel, ulusal ve ulus ölçeğini aşan projeler üretebilecek ve dünya için küresel kazanımlar elde edecek hale gelmek,
- (9) Farklı büyüklük ve yapıdaki kentler ve yaşam alanlarının ihtiyaçlarına göre modeli geliştirerek yaşam kalitesi daha yüksek olan yerel, ulusal ve uluslararası nitelikli yaşanılır kentler ve bölgeler elde etmek,
- (10) Kentli haklarını kentlerde daha yoğun ve ciddi bir şekilde hayata geçirmek,
- (11) Sakinkent modeli özelliklerini hayata geçirme konusunda istekli olan gönüllü yerel yönetimlere kent yönetimini her yönüyle düzenleyen, kentlerin sürdürülebilir kentler olmaları için destek veren kolaylaştırıcı ve geliştirici bir sistem sunmak,
- (12) Tüm bunlar aracılığıyla da kentleşme ve çevre sorunlarının azalması sayesinde kentler ve çevrelerindeki yaşam alanlarının daha iyi yaşanan (yaşanılır, yaşanılabilir) yaşam kalitesi yüksek yerler olması olanağını yaratmak,
- (13) Merkezi yönetimlerin de kentleşme, çevre ve ilgili diğer politikalar alanında işini kolaylaştırmak, yapılabilecekler konusunda ilham vermek ve öneriler getirmek.
- (14) Gerek kentlerde ve hinterlandlarındaki diğer yerleşmelerde gerekse uluslararası ve sınırötesi anlamda gelecekte ihtiyaç duyulacak yaşam alanlarının oluşturulmasını sağlamak, bu süreci desteklemek.

Her geliştirme düşüncesinin hayata geçme şartları farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Burada öne çıkan ortak husus, ilgili yerel yönetimlerin sorumluluğu ve bu konulardaki çalışma isteği, adanmışlık ve gönüllülüğüdür. Ancak gönüllülükle Sakinkent statüsünü almış olan yerel yönetimlerin yöneticileri, ekipleri, halkı ve diğer kent paydaşları Sakinkent modelindeki geliştirmeleri uygulayabilecek ve geliştirebilecektir. Bilim insanları bu konuda yerel yönetimlere sadece yol gösterebilir konumdadır. Kent, proje ölçeği ya da düzenleme kapsamı büyüdükçe merkezi yönetimlerin yasal-yönetimsel, hatta mali desteğine ve uluslararası veya ulusüstü kuruluşların da projeler için fon veya kredi desteklerine ihtiyaç duyulabilecektir.

Geliştirmelerde odaklanılan hususlar öncelikle konu alınan kentler ve çevrelerindeki kırsal alanlarda yaşam kalitesi ile birlikte genel yaşanılabilirlik özelliklerini arttırmak ve böylelikle “yaşamın iyi olduğu kentleri” tesis etmektir. Vurgu yapılan yaşanılabilirlik geniş bir kapsamdan oluşmaktadır; yerel yönetim hizmetleri; (su-elektrik, iletişim, ulaşım hizmetleri, atık yönetimi, temizlik hizmetleri, sağlık hizmetleri, imar ve yapılaşma, halk sağlığı, halk eğitimi, konut ve kamu binaları, park ve yeşil alanlar, turizm olanakları, spor ve dinlenme olanakları, kültür-sanat, tarihi yapılar ve genel mimari koruma çalışmaları, sosyal hizmetler, vb.) yönetsel katılım, hava-su-toprak kalitesi, çevre yönetimi, kentin çevresindeki tarım faaliyetleri ve yerel gıda üretimi, orman ve diğer doğal kaynaklar, sanayi faaliyetleri ve diğer yerel ekonomik faaliyetlerde sürdürülebilirliğin sağlanması,...gibi konularda insanın yanısıra doğal dengenin odak alınması, genel çevreci yaklaşım, sürdürülebilirlik esaslarının temel alınması, doğal kaynaklarda koruma-kullanma dengesinin sağlanması gibi hususlardır. Nihai hedef “iyi” kentler ve yaşam alanlarına ulaşmaktır. Burada hem sürdürülebilirlik hem de toplam yaşanılabilirlik özelliklerinin birarada varolması amaçlanmaktadır. Sözü edilen yaşanılabilirlik kavramı sürdürülebilirlik özelliklerini de içine alan geniş bir kavramdır. Teknik boyutları dışında insani kalkınma, içinde bulunduğu şartlar ve olanaklar itibarıyla insanın hem birey hem de örgütlü toplumun bir üyesi olarak kendini iyi hissetmesi, kendini gerçekleştirme boyutlarını da içermektedir.

Sakinkent modelinin geliştirici yeni düşünceler kapsamında, fikir, teori, modeller ve projeler doğrultusunda daha yaygın şekilde daha geniş alanlarda ve daha kapsamlı işlevler sağlayacak şekilde kullanılması, çağdaş kent dünyasında aşağıdaki katkıları sağlayabilecektir;

- (1) Farkındalık ve bilinç oluşturma: Burada öncelikle, kent insanının yaşama bakış açısında, daha sürdürülebilir niteliklerde iyi bir yaşam için farkındalık, bu yönde önceliklerin değişmesi ve yeni pozitif değerler edinilmesi sözkonusu olacaktır. Bunlar, gerek insan gerekse diğer canlılar ve gezegen için çevreci bilinç oluşturma, hız-rekabet-aşırı tüketim kavramlarını sorgulama ve daha sağlıklı alternatiflere yönelme, kentteki ortak yaşam için insan ve diğer canlıların sağlığı, çevre yönetimi ve doğal dengeler arasındaki uyumun öncelikli olarak konumlandırılması, sosyal barış ve uyum, sakinlik, dinginlik, huzur, yaşamdan keyif alma, doğa-insan ilişkisinin farkına varma, daha pozitif ilişkilere yönelme,...gibi hususlardır.
- (2) İyi kentler ve iyi yaşam için know-how oluşumu ve paylaşım: İyi kentler oluşturma amacı doğrultusunda yeni bir yöntem bilgisi (know-how) oluşturma, geliştirme, geliştirilmiş olan ortak bilgiyi kullanma ve bu anlamda sürekli bir iyileştirme anlayışının oluşması.
- (3) Kentleşme ve çevre sorunlarında çözümün desteklenmesi: Destek üretme ve bu konularda doğrudan çözüm üretecek uygulamaları hayata geçirme,
- (4) Sürdürülebilirliğin desteklenmesi: Uygulamalar aracılığıyla konunun desteklenmesi ve bu alanda bilinç oluşturma, konunun güncel haliyle gündemde tutulması.
- (5) Süreçlere bireysel katılımın teşvik edilmesi: Oluşturulan bilinç ve farkındalıkla birlikte çözüm üretme ve uygulama süreçlerine bireysel katılım, tercih kullanma ve talepte bulunma, destekleme, örgütlü davranma, demokratik yönetsel katılım iradesi geliştirme,
- (6) Daha iyi kentler, yaşam alanları ve yaşam pratiklerinin oluşturulmasına katkı sağlamak: Merkezi yönetimin eksik bıraktığı ya da doğrudan sorumlu olmadığı konularda oluşan açığı doldurarak, yerel inisiyatifle yerel yönetim, yerel halk ve paydaşlar aracılığı ile kentin insanlar, diğer canlılar, STK'lar ve diğer kurum ve kuruluşlar için daha konforlu, sağlıklı, eşitlikçi, toplumsal refahın daha yüksek olduğu, yerel hizmetler aracılığıyla oluşturulacak daha yüksek yaşam kalitesine sahip bir yaşam alanı haline gelmesine katkıda bulunulması,
- (7) Kentli haklarının öne çıkması ve hayata geçirilmesinin teşvik edilmesi: Kentli haklarının daha etkin ve anlaşılır şekilde hayata geçirilmesi, gerek kent yönetimleri gerekse diğer kentli taraflarca sahiplenilmesi, bunun yöntemlerinin geliştirilmesi.

Sakinkent modelindeki geliştirme düşüncelerinin bir kısmı modelde ilkesel teorik geliştirmeler sunarken kimi de farklı uygulama yöntemleri ve hizmet sunumundaki geliştirmelerdir. Sakinkent modelinin geliştirilmesine katkıda bulunan sözkonusu belli başlı düşünceler aşağıda ele alınmaktadır;

5.1. Yavaş Turizm Uygulamaları

Cittaslow'un, sürdürülebilirlik ve yerel yönetime ilişkin özgün yaklaşımıyla, hem doğrudan hem de dolaylı olarak sürdürülebilir turizmin gelişimine katkıda bulunduğu ya da katkıda bulunma potansiyeline sahip olduğu kabul edilmektedir. Yavaş yaklaşımında yaşam tarzını düzenleyen uygulama teorileri olan Yavaş Yemek, Yavaş İşletmecilik, Yavaş Ticaret gibi konular, bunların sürdürülebilirlikle ilişkisinin Yavaş Turizmin karakterine uyumu ve Cittaslow hareketine yaptığı etki gündemdeki yerini korumaktadır (Walker ve Lee, 2019: 415), (cittaslow.org/news/contributions-sustainable-tourism-small-islands-analysis-cittaslow-movement).

Yavaş Turizm uygulamaları kapsamında Yavaş Turizm bölgeleri, Yavaş yürüyüş (Camino Slow) veya Yavaş Seyahat rotaları, Yeşil köy/kasabalar ve buralardaki Cittaslow Turizmi uygulamaları sözkonusu olmakta, "Olumlu Yavaşlık" (Positive Slowness) kavramının kullanıldığı pratikler öne çıkmaktadır. Çıkış noktası, yönetsel işbirliği modeli ve coğrafi yapısı farklı olan ancak içerik olarak birbirine benzeyen iki temel uygulama örneği Yavaş Turizm Bölgesi ve Yavaş Yürüyüş/Seyahat Rotalarıdır. Bu ikincisi çıkış noktası itibarıyla Cittaslow Rotaları olarak ta adlandırılmaktadır.

Yavaş Turizm bölgesine örnek olarak, Nisan 2021'de, İtalya'da, Cittaslow di Amelia Belediye Başkanı Pernazza'nın, Ternano, Narnese ve Amerino ilçelerindeki 16 Belediye Başkanıyla birlikte sunduğu "Le Terre dei Borghi Verdi" / "Yeşil Köylerin Toprakları" projesi verilebilir (cittaslow.org/news/amelia-amelia-cittaslow-southern-umbria-bets-slow-tourism). Proje, Umbria Bölgesinin turizm yönetim birimi tarafından finanse edilen yeni bir bölgesel pazarlama projesi olup arkeoloji, kültürel ve çevresel miras, yeşil patikalar, yiyecek, şarap ve diğer yerel ürünler açısından oldukça zengin olan geniş bir alanı içine almakta ve bu alandaki olanakları sunmaktadır. Tanımlı proje bölgesinde yürüyüş, dağ bisikletiyle veya at binerek keşfedilecek yeni yerler ve bu yerlerdeki olanaklar da detayları oluşturmaktadır. Projeden bir Cittaslow Turizmi olarak söz edilmekte ve Amelia kentinin yerel yönetimi (belediye), ekonomik girişimciler, yerel hizmet sağlayıcısı kuruluşlar ve gönüllü STK'lar arasındaki yapısal işbirliği ile bir hizmet paketi olarak ta nitelendirilebilecek bu

turistik ürün ve tamamlayıcı hizmetlerin organize edildiğinden sözedilmektedir. Burada Cittaslow değer ve hassasiyetleri doğrultusunda proje bölgesinde bulunan farklı potansiyellerin kullanılması ve bu çalışmaların tutarlılıkla sürdürülmesi amaçlanmaktadır. Burada tamamlayıcı ve bütünlük oluşturan özellikler proje bölgesinde yaygın olarak varlığını sürdürmekte olup hareket ederek bir rotanın keşfedilmesi yöntemi önplanda yer almamaktadır. Bölge içinde istendiği şekilde sabit kalmak veya istenen yöne istenen zamanlama ve hızda hareket etmek mümkün olmakta, gezginlerin tercihleri seyahat kapsamını kişisel olarak şekillendirmektedir.

Yavaş Turizm Bölgesi düşüncesine benzer niteliklere sahip, bilinen ilgi çekici bir diğer örnek te Sakinkent (Cittaslow) Rotaları, Yavaş Seyahat Rotaları ya da bir başka deyişle Sakinkent Güzergahlarıdır. Burada farklı kentler veya kırsal alanlarından geçen tanımlı bir rota/hat sözkonusudur. Bu örnek yukarıdaki Yavaş Turizm Bölgesi tanımının içinde de yer alabileceği gibi Yavaş Turizm Bölgesi olarak tanımlanmamış ama Sakinkent olan ve olmayan kentler ve hinterlandlarından oluşan bir hat boyunca da tanımlanabilmektedir. Bir bölge değil bir güzergah sözkonusudur. Bu güzergah, -uygulamada tanımlı Yavaş Turizm Bölgeleri şimdilik Amelia kenti ve komşu kentleri örneği ile sınırlı olsa da-, teorik olarak Yavaş Turizm Bölgesinde yer alan bir güzergah ta olabilecektir.

Buna verilecek iyi bir örnek, kuzeydoğu İtalya'nın Veneto bölgesinde yer alan ve doğal güzellikleriyle bilinen, Treviso iline bağlı bir Cittaslow olan Farra Di Soligo kentinin hazırlayarak 2023 Temmuz ayında duyurduğu "Conegliano ve Valdobbiadene Prosecco Tepeleri Rotası"dır. Bu örneğin Cittaslow uygulaması kapsamında yeni bir deneme olduğu vurgulanmaktadır. Bu rota tarihi yerler, anıtlar, köyler, kasabalar, yeşil tepeler ve tarım alanlarından geçmekte olup farklı rakımlardan oluşmaktadır. Rotanın geçtiği güzergahın gezginlere tarih, yerel kültürler ve sanat, doğal güzellikler ve parkur üzerinde yürüyüş olanakları sunduğu belirtilmektedir. Rotanın 51 km'lik 19 saatlik bir yürüyüş parkuru olduğu, zorluk itibarıyla farklı seviyelerdeki yürüyüşçülere hizmet edeceği, özel yapıdaki 5 ayrı vadiden oluştuğu ve güzergah üzerinde 2265 mt.lik rakıma kadar çıkıldığı belirtilmektedir. Bölge aynı zamanda özel türdeki üzüm bağları ve yerel şaraplarıyla da tanınmaktadır. Bu örnekte bir Cittaslow'daki özelliklerin önemli bir kısmı birarada gezginlere rota boyunca sunulmuş olmaktadır (cittaslow.org/news/farra-di-soligo-opening-new-trial-prosecco-hills).

Yavaş seyahat Rotaları/güzergahları, Yavaş Turizmin birçok özelliğinin birarada sunulduğu kapsamlı içeriklere sahip, belli özellikleri olan Sakinkentlerin çevreleriyle birlikte gezilip görülmesi, gezginlerin bu kentlerin önemli, ilgi çekici, keyif verici özelliklerini tanıyarak deneyimlemesi amacıyla tasarlanmış bir uygulama olarak dikkat çekicidir. Bu rotadaki kentlerin genel olarak birbirine belli oranda yakın olması esas alınmaktadır. Bu doğrultuda, bu kentlerin ilgi çekici ve benzer kategorideki özelliklerine odaklanılarak (yerel yemekler, yaşatılan gelenekler ve kutlamalar, doğal güzellikler, tarihi özellikler ya da bunların tümünün birlikte düşünüldüğü kapsamda) bunları görmek, tanımak ve deneyimlemek isteyen gezgin grupları için bir belli bir rota oluşturulmaktadır. Böylelikle belli ilgi alanlarına sahip gezginler için hem birçok özgün şey birarada bulunup deneyimlenebilirken, sözkonusu kentler için de bu yaklaşım daha sistemli bir şekilde, Yavaş Turizm anlayışı doğrultusunda tanımlı kapsamda planlı bir şekilde gelen konukları ağırlamak, kentlerinin öne çıkan özelliklerini tanıtmak, yerel ürünleri pazarlamak, bölgenin çekiciliğini sergilemek ve gelir elde etmek anlamına gelmektedir. Bu rotalar belli sayıda Sakinkentin yerel yönetimleri tarafından tasarlanarak gezginlerin kullanımına uygun bir hale getirilmeye çalışılmaktadır. Burada önemli olan, yerel yönetimlerin, turizm işletmeleri ve gezginlerin tercih ve önerileri doğrultusunda rotanın hangi kentlerden ve bölgelerden, güzergahlardan oluşacağı ve bu seyahatte hangi rotadaki kentlerde ortak ya da benzer özellikler dışında hangi kentteki hangi özelliklerin öne çıkarılarak sunulacağıdır. Zira her kentin özelliklerinin farklı ve özgün olmasının yanında her kentin kendisini nasıl ve ne ile tanımladığı, nasıl tanınmak ve tanıtılmak istediği de değişebilmektedir. Bu sebeple Sakinkent Rotaları, Sakinkentlerin tanıtımı, kültürel, mimari, doğal özelliklerinin öne çıkarılması ve bunlar aracılığıyla yerel ekonomi ve kalkınma sürecinin desteklenmesi, kimi zaman da kentlere veya bölgeye yeni nüfus veya yatırım çekilmesi için önemli katkılar sağlayabilecektir. Rotalar gezip görmenin yanında konaklama ve farklı aktivite olanaklarını birarada sunmaktadır. Özgür iradesiyle bağımsız olarak seyahat eden gezgin duyduğu ve araştırdığı bilgiler doğrultusunda bu kentlerde zamanı gelişigüzel harcarken, Sakinkent rotalarında planlanmış, tasarlanmış, amaçları belirlenmiş, neyin nasıl sunulacağı önceden saptanmış şekilde programlanmış bir zaman ve seyahat planı sözkonusu olmaktadır. Bu da gezginlerin konforlu bir şekilde daha çok şey görmesini, yerel özellikleriyle birlikte bölgedeki yerleşimlerin tanınırlığını, turizm kalitesinin yükselmesini ve getirilerin artışı sağlamaktadır. Bu konunun Sakinkentlerin yerel yönetimleri tarafından detaylı olarak çalışılması ve Ulusal Cittaslow Ağ yönetimine Sakinkent modeli ve felsefesini de tanıtan, bununla çalışmayacek şekilde, teyid edilmiş tanıtım, sunum ve vurgulama yöntemlerinin kullanılması önemlidir. Burada sadece keyifli bir turistik gezi yaşatmak değil, bu deneyimler vesilesiyle de Sakinkent ve Yavaş yaklaşımı açısından modelin ve yaşam yaklaşımının, felsefesinin, hedeflerinin kentle birlikte tanıtılması önemli bir amaçtır. Bu sebeple bu rotaların bilinçli bir şekilde Sakinkent modelinin amaçlarını, Yavaş felsefesinin kentlerdeki yaşam kalitesini nasıl arttırabileceğini bilen, bunu bir misyon olarak faaliyetlerle birlikte tanıtılabilecek, konuya hakim uzman kişiler tarafından tasarlanması önemlidir.

Ülkemizde buna elverişli bölgelerimizin olduğunu dile getiren Cittaslow Türkiye Yöneticisi Balta, buna örnek olarak birbirine yakın Sakinkentler olan, Muğla'da Akyaka-Köyceğiz, Bolu'da Göynük-Mudurnu kentlerini vermiştir (Balta, 2023 tarihli görüşme). Bu son iki kente, kendilerine yakın olan ve yakın zamanda Sakinkent Statüsünü kazanan Karabük-Safranbolu'yu da eklemek mümkündür. Bu rotaların hayata geçirilebilir olduğunu, bu yapıldığı takdirde güzel rotalar ya da özgün seyahat bölgeleri ortaya çıkacağını, Cittaslow Genel merkezinin bu yönde Ekokent rotası oluşturmak gibi bir fikri de olduğunu ifade etmiştir. Balta, 2023 Eylül'ünde yapılan bir komite toplantısında bundan söz edildiğini; İki Cittaslow üyesi kente sadece elektrikli araçlarla ulaşım sağlayarak, orada sportif aktivite olanaklarının öne çıkarılmasıyla birlikte, kentin kimliğinin korunmasını esas alarak yerel kültür ve yerel dokunun ziyarete açılmasıyla bir rota oluşturulması düşüncesinin gündeme getirilip değerlendirildiğini ifade etmiştir. Balta, planlanacak farklı özelliklere sahip farklı rotaların, gelecekte bu bakış açısıyla daha gelişmiş alternatiflere yol açabileceğini ve bunların özel uygulamalar olacağını da eklemektedir.

Halen dünyanın 270'ten fazla kentinde çeşitli spor aktiviteleri, doğa yürüyüşleri veya bisiklet turları, yoga ve meditasyon aktiviteleri içeren çeşitli Cittaslow rotaları tanımlanmış durumdadır. Gerek Avrupa ülkelerinde gerekse Çin'de de bu kapsamda doğal güzelliklerin öne çıktığı ilgi çekici rotalar olduğu bilinmektedir (Chinacittaslow.com/...). İtalyanca'da "Camino Slow" olarak ifade edilen Yavaş Yürüyüş kavramına, patika yürüyüşleri, sağlık tatilleri trekking, antik yollarda yürüyüş, batonlu yürüyüş, gökyüzü koşusu, dağ bisikleti, binicilik, yoga kampları ve meditasyon gezileri de dahil edilmektedir (cittaslow.org/cammino-slow).

Tüm bu zengin içerikli rotalar ve açık hava etkinliklerinin, Cittaslow'un ilke ve değerleri ile uyumlu olduğu ifade edilmektedir. Bunlar yerel ve özgün tarihi ve kültürel özellikler, sanat aktiviteleri ve yerel yemeklerle desteklenmektedir (cittaslow.org/content/cittaslow-trail). Cittaslow Rotaları uygulamasının Sakinkentler arasında hızla kabul göreyerek yaygınlaştığı ve özgünlük, yerellik, doğal güzellikler, yerel yemek, spor ve dinlenme olanaklarıyla birlikte ele alınarak gezginler tarafından benimsendiği gözlenmektedir.

5.2. Yavaş bölge

Yavaş Bölge düşüncesi hem ulusal hem de uluslararası düzeyde uygulanmak üzere gündeme getirilmiştir. Genel (bütüncül ve kapsayıcı) ya da spesifik (Yemek, kültür-sanat, açık hava sporları gibi) kapsamlara sahip olabilmektedir.

Ulusal nitelikli Sakin/Yavaş Bölge düşüncesi ilk olarak İtalya'da gündeme getirilmiş ve şimdilik benzer bir örneği gözlenmemiştir. Fikir, Kuzeydoğu İtalya'da, Veneto bölgesinde üçüncü bir kentin daha Sakinkent statüsünü kazanmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu fikir, bu bölgede yer alan Dolomites eş başkenti Follina ve Asolo'dan sonra, il ile aynı adı taşıyan ve aynı zamanda ilin başkenti konumundaki Belluno'nun da Cittaslow ağına katılması sonrasında, 2020 yılında Cittaslow Ağı Yönetimi Genel Sekreteri Oliveti tarafından dile getirilmiştir (cittaslow.org/notizia/it-belluno-belluno-diventa-cittaslow-entra-nella-rete-delle-citta-del-buon-vivere). Veneto bölgesinde yer alan Follina ve Belluno modern tarzdaki yüksek yaşam kalitesine sahip olmakla birlikte aynı zamanda yerel zamanlara, ritimlere ve kültürlere saygılı iki başkenttir. Bu iki kent ulusal anlamda başkent olmasa da, bölgesel (il) açıdan başkent olarak konumlanmıştır. Dolayısıyla doğal ve kültürel özelliklerinin yanısıra modern yaşam tarzları sebebiyle Cittaslow tüzüğündeki "başkent olmama" kuralına takılmadan, nüfus ölçeklerinin de aykırılık yaratmamasına dayanılarak, yapacakları katkı potansiyelinin yüksekliği sebebiyle statü kapsamına alınmış oldukları değerlendirilebilir. Birbirine yakın olan ve Cittaslow özelliklerini gösterirken aynı zamanda bu anlayışı gönüllülükle benimsemiş bu kentlerin benzerlikleri, bütünleştirici özellikler ve biraradalıklarının yaratacağı sinerjiye dayanılarak, diğer kentlerden "çok farklı tarzlar öneren ve uygulayan" bir "Yavaş Bölge" oluşturulması düşüncesi oluşmuştur. Böylelikle kentler ve oluşturdukları bölgede işbirliği, ortaklıklar ve ortak projelerle güçlü ekonomi, çevreye verilen önem, topluma gösterilen özen, yerel kültürlere saygı, yapı ve süreçlerde yenilikçilik, uluslararası toplumun bir parçası olma, Yavaş felsefesi doğrultusunda sağlıklı ve iyi yaşam özellikleriyle donanmış bir gelecek yaratmanın mümkün olduğu düşünülmüştür. Bu oluşumda, bölgedeki kentlerin bilgi ve görüş alışverişi, dayanışma ve işbirliği ile olanakların birleştirilmesi sonucu ortak çalışmalar ve projelerde etkinlik ve verimlilik açısından daha çok yarar sağlanabileceği öngörülmektedir. Ne var ki, Belluno'nun bir Cittaslow olarak örnek gösterilen modern bir kent olmasına rağmen birkaç yıl içinde Cittaslow ağından çıkması bu düşüncenin hayata geçmesini engellemiş görünmektedir. Yine de bu düşünce benzer şekilde yakın olan Sakinkentler arasında, detaylı çalışılıp geliştirilerek her zaman farklı yerlerde kullanılmaya uygun durumdadır.

Özel amaçlı Yavaş Bölge ya da Spesifik odaklı Yavaş Bölge diyebileceğimiz ikinci örnek ise fikir olarak 2019'da oluşmuş olsa da, Mart 2022'de Almanya ağ yönetiminin gündeme getirilmiştir. Bu örnekte "Özel amaçlı sürdürülebilirlik" (Şarapçılık) amaçlanan bölgenin Cittaslow aracılığı ile geliştirmesi ve bu doğrultuda sınırötesi bağlantıları da bulunan bir yerel ağ oluşturulması amaçlanmıştır. Böylelikle Almanya'da hayata geçirilecek sözkonusu Şarapçılık odaklı ilk yerel Cittaslow ağının gelecek zamanda "Alman Şarap Rotası Sürdürülebilirlik Bölgesi"ni (Deutsche Weinstraße) güçlendireceği

öngörülmüştür. Burada zaten mevcut olan Ulusal Cittaslow ağı içinde belli bir konuya odaklı yeni bir Cittaslow ağı/bölgesi oluşturulması/tanımlanması sözkonusu olmaktadır. Almanya'da Cittaslow şemsiyesi altında oluşturulacak bu yeni ve yerel ağ için, Deidesheim, Neustadt am der Weinstraße ve Maikammer kentlerine Uluslararası Cittaslow Merkezi Yönetimi tarafından uygunluk onayı verilmiş ve belediyeler bu yönde çalışmaya başlamıştır.

Buradaki yerel ve özel amaçlı ağ fikri, ilgili bölgede önceki yıllarda gerçekleşmiş yoğun ama özgür nitelikli işbirliklerinin üzerine inşa edilmiş olup, projenin sloganı "sınırsız iş birliği" olarak kullanılmaktadır. Bu slogana ilham veren şey Cittaslow'un, sınırötesi yaklaşımla dünyanın her tarafındaki farklı topluluklar ve kültürlerarası paylaşım ve işbirliği ilkesi olarak ifade edilmiştir. Bir diğer önemli husus, ağ projesinin çevre, kültür, ekonomi, sosyal uyum ve turizm ve gibi çok sayıdaki sektörü kapsamakta oluşudur. Ayrıca, bölgede bu sayede oluşacak sinerjinin, teşvik ve ortaklıklar aracılığıyla Palatinate Bölgesi'nde önemli bir etki yaratılacağı düşünülmüştür. Deidesheim kentinin Belediye Başkanı ve aynı zamanda Cittaslow Almanya Koordinatörü ve Cittaslow International Başkan Yardımcısı olan Dörr, bu proje sayesinde, tanımlanacak Şarap Rotası (Weinstraße) boyunca Cittaslow düşüncesinin bölgenin genelinde yaygınlaşmasının da kolaylaşacağını altını çizmiştir.

Bu projenin uygulanması planlanan Palatinate bölgesindeki Renanya-Palatina'da yer alan Deidesheim ve Maikammer adlı iki Sakinkent birbirine yakın olup, ortalarında bulunan şarap köyleriyle Neustadt kasabası da geçmişten bu yana turizm alanında komşu kentlerle işbirliği yapan bir kent durumundadır. Bu kentler komşu ülkelerdeki Piedmont (İtalya) kenti, Slow Roero Bölgesi ve Hollanda'nın da bulunduğu ağa çok sayıda yabancı bağlantı getirmektedir. 2022 yılının Haziran ayında Cittaslow Genel Kurulu'na sunulan projenin dünya ülkeleri ve uluslararası Cittaslow ağı için bir model haline gelmesi amaçlanmıştır. Projede adı geçen kentler, belediyeler arası işbirliği projeleri, kültürel projeler, kültürel alanların ortaklaşa pazarlanması ve şarap festivallerinden oluşan büyük çaplı etkinlikler için ortak çalışma yöntemleri geliştirmek amacıyla çalışmalarını başlatmış durumdadır. Böylelikle Palatinate bölgesi ve Alman Şarap Rotası'nın sürdürülebilirlik bölgesi olarak bütüncül anlamda güçlendirilmesi istenmektedir (cittaslow.org/news/german-national-network-cittaslow-first-cooperation-network-without-borders-born).

Ulusal çerçevede oluşturulacak bir Yavaş Bölgeyi konu alan yukarıdaki İtalya ve Almanya örneklerinin yanısıra, uluslararası nitelikte bir Yavaş Bölge oluşturulması düşüncesi de Ağustos 2023'te gündeme getirilmiştir. Bu örnekte, Hollanda, Belçika ve Almanya'nın birbirlerine yakın konumda Sakinkentleri bulunan sınır bölgesinde bir Cittaslow/Sakinkent bölgesi oluşturulması düşünülmüş ve planlanmıştır. Buna göre bu bölge, 3 ülke sınırının bitişik olduğu noktaya yakın olan 3 Sakinkentten; Echt-Susteren (Hollanda), Maaseik (Belçika) ve Selfkant (Almanya) kentlerinden oluşacaktır. Böylelikle üç ülkenin birer parçası olan kentlerin yerel yönetimlerden oluşan bir "Sürdürülebilir sınır ötesi bölge" oluşturulacak, bölgeye özgü hassasiyetler ve yeni olanaklardan hareketle sınır ötesi yaşam kalitesinin artırılması ve belediyelerin daha dikkatli bir şekilde geliştirilmesi için çaba gösterilecektir. Alman Cittaslow Ağı Koordinatörü Manfred Dörr, bu yöndeki ortaklık ve işbirliğine özel bir önem verdiklerini ifade etmiştir.

Sözkonusu Sürdürülebilir Sınırötesi Bölge Uluslararası Cittaslow Yönetiminin ana projelerinden biridir. Bu kapsamdaki "Cittaslow Bölgesi", birbirine komşu olan Sakinkentleri biraraya getirerek oluşturacakları geniş alanda somut projeler geliştirmek için harekete geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu düşünce farklı ulusal sosyo-ekonomik yapılar ve farklı kültürlerle ait Sakinkentleri biraraya getirerek bu çeşitliliğin avantajlarından yararlanılmasına vurgu yapmaktadır (cittaslow.org/news/german-national-network-cittaslow-area-wins-german-network-grows-beyond-borders-and-focuses).

Ulusal ya da uluslararası nitelikteki Yavaş Bölgeler/Cittaslow bölgelerinde, düzenleme alanı Sakinkentin hem merkezi hem de tüm kırsal çevresidir. Hem yerel anlamda kent yönetimi, kentsel hizmetler, buradaki yaşanılabilirlik özellikleri (kentsel yaşam kalitesi, yönetsel katılım, kentli hakları, insani kalkınma, çevresel özellikler ve politikalar; imar, orman, atık yönetimi, doğal kaynaklar, enerji üretim ve kullanım biçimleri, doğa, tarih, mimari ve kültür anlamında koruma, vb.), hem de kentlerin hinterlandlarındaki tüm uygulamalar (tarım, gıda ürünleri üretimi, spor ve sağlık aktiviteleri, doğal kaynak kullanımı, turizm, vb.) bir arada ele alınmalıdır. Bölgedeki yerel yönetimlerin ortak görüşü doğrultusunda bölge hakkında alınacak ortak kararlar, işbirliği gerektiren uygulamalar, dayanışma ve ortak çalışmalarla hayata geçirilebilecek projeler ve geliştirici uygulamalar sözkonusu olacaktır. Bölgedeki kentler, hinterlandları ve ötesindeki kırsal alanlar boyunca yönetsel, kentsel ve çevresel konulardaki bakış açısında, hedefler ve uygulamalarda belli bir ortaklık, uyum ve homojenlik sağlanmış olacaktır. Bölgedeki yaşam ve çevre kalitesi özgün yönlerini korumakla beraber model esasları ve ilkelerinin uygulanması anlamında daha homojen ve nitelikli hale gelebilecektir. Bu durum, bölge kentlerinin tanınırlığını da destekleyecek, bunun faydalarının yaratacağı çokyönlü olumlu sonuçlar elde edilebilecektir. Ayrıca bölge farklı sebeplerle (yerleşme, yatırım, turizm, vb.) çekicilik kazanacaktır. Bu durum bölgenin içsel kaynaklarının daha uygun yöntemlerle kullanılmasını destekleyecek, insan kaynağının bölgede tutulmasını da sağlayacaktır. Böylelikle aynı

zamanda bölgenin büyük projeler için kaynak bulma ve kullanma kapasitesi de arttırılmış olacaktır. Bu yararların temel kaynağı farklı özelliklerde ancak aynı yönetim ve yaşam anlayışına sahip kentlerin birarada olmasının yarattığı güç ve sinerji olacaktır. Tek bir kentin ekonomik ve siyasi kırılma potansiyeline oranla bu bölgeler birer güç merkezi haline dönüşebilme potansiyeli taşımaktadır.

5.3. Orta ölçekli kentler için sakinkent modeli

Bilindiği gibi standart Sakinkent modeli en çok 50.000'lik nüfus kriteri olan bir model sunduğundan modelle ilgili düzenlemeler bu nüfus ölçeği gözönünde tutularak oluşturulmuştur. Ancak son yıllarda Sakinkent ağına katılan kimi kentlerde nüfus ölçeğinin katı kullanılmadığı (Örn. Türkiye, Safranbolu), kimi zaman da "başkent olmama" kriterinin de kentin diğer Yavaş yaklaşımına uygun değerli yönleri sebebiyle gözardı edilebildiği (İtalya, Belluno, il başkenti) örneklerin olduğu gözlenmiştir. Belluno örneğinde konunun ülke başkenti ve bölge başkenti ayrımında, yönetsel bölge başkentinin ülke başkenti ile karşılaştırılmayacağı değerlendirilmesinden hareketle, katı olmayan şekilde yorumlandığı gözlenmiştir. Safranbolu örneğinde de kentin nüfusunun 70.000'i aşkın olmasına rağmen kentin Sakinkent kriterleri anlamında gelişmiş ve değerli özelliklere sahip özgün bir yer olması hususunun gözönünde tutulduğu görülmektedir.

Henüz Cittaslow tüzüğünde yeralmayan orta ölçekli kentler, Cittaslow felsefesi ve misyonu doğrultusunda Sakinkent Modeli teorisi kapsamında değerlendirilmesi gereken, bu yapıldığı takdirde önemli katkılar sağlayabilecek bir kent ölçeği durumundadır. Dünyada orta ölçekli kentlerin önemli bir kısmının özgün özelliklerini halihazırda korumakta oluşu (kültür, doğa, mimari, çevre) ve bu özelliklerin Sakinkent modeli aracılığıyla sistemli bir şekilde korunup sürdürülebilirliğinin sağlanabilecek olmasına olanak vermektedir. Diğer yandan kentsel yaşam kalitesi ve diğer yaşanılabilirlik özellikleri doğrultusunda bu kentlerin belli bir seviyeye gelmiş olmakla birlikte geliştirilmeye de açık olmaları önemlidir. Bu kent ölçeği hem küçük hem de büyük kentlerin avantajlarının büyük kısmını bünyesinde barındırırken, dezavantajlarını ise taşımamaktadır. Henüz özgün karakterini kaybetmemiş, yerel değerlerini bugüne getirebilmiş, yerel kültür, doğal değer ve güzellikler, özgün mimari ve çevresel özellikler bakımından özelliklerini koruyabilmiş kentler bu statü kapsamında tüm bu değerleri açısından bir yönetim ve sürdürülebilirlik disiplini kazanacak, bunlar belli bir sistem çerçevesinde uygulamaya geçirilmiş olacaktır (Köybaşı, 2024: 337-347).

Orta ölçekli kentler için de bir Sakinkent modelinin tasarlanması, orta ölçekli kentlere özgü ek ve yeni düzenlemeler getirilmesine ihtiyaç duymaktadır. Bunlar orta ölçekli kentlerin ihtiyaç ve potansiyeli, bu kentlerin gelecek vizyonları doğrultusunda şekillendirilmelidir. Bu durumda bu modelde, temel Sakinkent kriterlerinin yanısıra bu ölçeğe özgü düzenlemeler de yeracaktır. Bunlar da koruma, iyileştirme ve geliştirme amaçlarına hizmet edecek kriterlerden oluşacaktır. Küçük kentler için tasarlanmış modelde başlık olarak (kriter grubu) yer almayan ekonomi, üretim ve istihdam, kent yönetimi, kentsel yaşam kalitesi, kentsel direnç ve ortak yaşam ve örgütlenme gibi kriter grupları eklenerek detaylı bir şekilde düzenlenmelidir.

Orta ölçekli kentlerin de Sakinkent model teorisi kapsamına alınmasıyla küçük kentlerin yanısıra orta ölçekli kentler de modelin kriterlerini sistemli bir şekilde hayata geçirme disiplini kazanacaktır. Bu sayede, hem küçük hem de orta ölçekli kentlerin oluşturduğu geniş Yaşanılır Yavaş Bölgeler ortaya çıkabilecektir. Böylelikle günümüzün büyük ve karmaşık kentlerinin sakinlerine yaşattığı zorluk ve olumsuzlukların (hız, stres, gürültü, trafik, sağlıksız yaşam alanları, sağlıksız gıda, doğadan kopuş, yabancılaşma, güvensizlik, eşitsizlik, sosyal ayrışma ve uyumsuzluk,...gibi) bulunmadığı, daha sistemli, düzenli, dingin, sağlıklı, barışçıl, sosyal uyumun, yaşam kalitesi ve diğer kentsel yaşanılabilirlik niteliklerinin yükseldiği, "iyi bir yaşam" sunabilen "iyi kentler" ve "iyi yaşam alanları" sayıca artacak ve alan olarak genişleyecektir. Günümüzde büyük oranı artık metropolde (büyük kentte) yaşayan ve büyük kentin yaşattığı sorunlardan muzdarip olan ancak daha iyi bir seçenek bulamayan yorgun kent insanı için bu model yaşamsal değerinde bir alternatif ortaya koyacaktır.

Orta ölçekli Sakinkent düşüncesi uygulamaya geçirildiği takdirde modelin kullanışlı ve yararlı yönlerini bu ölçekte de kullanma fırsatı doğacaktır. Orta ölçekli Sakinkent Modeli, Yavaş Bölgeler (Sakinkent Bölgeleri) düşüncesiyle birbirini tamamlayıcı niteliktedir.

5.4. Metropol sakinkent modeli

Metropol Sakinkent Modeli, 2019 yılında standart Sakinkent modelinin o zamana kadarki uygulama deneyimi, gözlemler, modelin olanakları ve dünya kentlerindeki gözlenen ihtiyaçlardan yola çıkılarak, Uluslararası Cittaslow Ağ Yönetimi nezdinde, model felsefesi ve kent yönetimi yaklaşımının 21. yüzyıldaki en sorunlu kent yapısı olan metropollerde de yararlı olacağı ve katkı sağlayabileceği düşüncesiyle ortaya konmuştur. Böylelikle nüfusu 50.000'in üzerinde olan kent ve kentsel alanların ihtiyaçlarından hareketle, modelin küçük kentler dışındaki daha büyük kentlerde de kullanılması düşüncesinin değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Bunun üzerine konunun bu bakış açısıyla araştırılması ve uygulama olasılıklarının üzerinde çalışılması istenmiş, bu görev konuyla ilgili bilim insanları ve deneyimli yerel

yöneticilerden oluşan uluslararası bir ekip tarafından ele alınmıştır. Somut olarak yerel anlamda bu fikrin uygulanabilirliğinin araştırılması ise İzmir Büyükşehir Belediyesinden talep edilmiştir. Bu noktada daha fazla yaşanılabilirlik özelliklerine ihtiyaç duyan metropolde modelin uygulanma olanakları araştırılmıştır. Cittaslow modelini, milyonlarca kişinin yaşamakta olduğu, sorunlar ve koşullar itibarıyla küçük kentlerden çok sayıda farklılığa sahip metropol kentlerde doğrudan uygulamanın mümkün olmadığı (cittaslow.org/news/turkish-national-network-cittaslow-turkey-working-cittaslow-metropolis-project-slow-down-life) tespitinden hareket edilmiştir.

Metropol Sakinent modeli, 2020 yılından başlayarak Cittaslow Genel Merkez yöneticilerinin, Sakinent Modelinin metropollerde hayata geçirilmesi düşüncesinden hareketle takip eden yıllarda şekillenmiş ve 2021'de somutlaşmıştır. Nisan 2021'de yapılan ve Metropolis Çalışma Grubunun Cittaslow Metropolis modelini tanıtan sunumunda büyük kentlerde Cittaslow modelinin tanıtılması için yeni bir yol yaratılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir (cittaslow.org/news/orvieto-cittaslow-metropolis-working-group). Temmuz 2021'de, büyük kentlerde "Yavaş Mahalle" düşüncesini esas alan Cittaslow Metropol Deneysel Projesi, tanıtıldığı özel toplantıya katılan 300 kişiden oluşan Cittaslow ağı yöneticisi tarafından onaylanmıştır (cittaslow.org/news/orvieto-big-cities-learn-something-new-small-towns-cittaslow-neighbourhoods-launched). Cittaslow Metropol konseptinin geliştirmesi amacıyla İzmir'de iki yıl boyunca yerel yönetim, akademisyenler ve STK'ların işbirliğiyle çalışmalar yürütülmüş, bu çalışmalar kapsamında metropol ölçeğindeki kentlerde Cittaslow ilke ve yaklaşımlarının nasıl hayata geçirileceğine ilişkin bir kontrol listesi ve sözkonusu anlayışın mahalle ölçeğine nasıl uygulanabileceğini araştırılan Yavaş Mahalle programı ortaya konmuştur. Cittaslow Metropol kontrol listesi, Cittaslow statüsünü elde etmek isteyen metropol/büyük kentlere kentin nerelerinde ve nasıl çalışacakları konusunda rehberlik yapmaktadır. Metropol / büyük kentte Yavaşlık kavramını benimsetmek ve yaygın hale getirmek amacıyla uygun olarak geliştirilmiş olan Yavaş Mahalle Programı ise, toplumsal gereksinimlerin yerel halkla birlikte yönetime katılım yoluyla belirlenmesi ve çözüm seçeneklerinin Cittaslow önceliklerine uygun olarak oluşturulmasını kapsamaktadır (cittaslow.org/news/turkish-national-network-cittaslow-turkey-working-cittaslow-metropolis-project-slow-down-life).

Dönemin İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı ve Uluslararası Cittaslow Genel Yardımcısı olan Tunç Soyer, Haziran 2022'deki bir toplantıda büyük kentlerdeki hız ve büyüklük odaklı tüketim kültürünün sürdürülebilir olmadığını, buna bir alternatif olarak Cittaslow Metropol kavramını geliştirdiklerini ifade etmiştir (cittaslowturkiye.org/tr/dunyanin-ilk-cittaslow-metropolis-kenti-izmir/). Bu düşüncenin uygulanabilir bir kent yönetimi ve kentsel yaşam modeli haline alması amacıyla Fransa, Güney Kore ve Türkiye Cittaslow yöneticileri, İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı Tunç Soyer, İzmir merkezli kurumlar, akademisyenler, STK'lar biraraya gelerek yerel halkın katkılarıyla konu üzerinde iki yıla yakın bir süre çalışmışlardır (Köstem, 2023; Köybaşı, 2024), (cittaslow.org/news/orvieto-cittaslow-metropolis-can-save-planet). Uluslararası Cittaslow Ağı Yönetimi Genel Sekreteri Olivetti, Cittaslow Metropolis projesinin dünya prömiyerinde ilgili çalışmalara başladıktan iki yıl sonra Türkiye'nin metropollerinden biri olan İzmir'de "metropole iyi yaşamı getirmeyi amaçlayan pilot proje"yi tamamladıklarını açıklamıştır. Bu süre sonunda ortaya çıkan model, Uluslararası Cittaslow Genel Merkezi tarafından incelenerek Cittaslow felsefesi ve misyonuna, hedef ve amaçlarına uygun bulunmuş ve Cittaslow tüzüğüne eklenmiştir. Proje sonunda ortaya çıkan ve "ilk bakışta çelişkili görünen iyi bir örnek" olduğu vurgulanan modele ilişkin olarak, "Metropol'ün Yavaş niteliklerini ne zaman ve nasıl kazanacağı" konusunun ele alındığı konuşmada, sözkonusu Yavaş değerler sisteminin yerel halk ve paydaşların katılımıyla, mahallelerin belli ihtiyaçlarına dönük bir seçim içermesi sebebiyle büyük kentler için özelleştirilmiş yeni bir yöntem olduğu ve bir kentten diğerine farklılık gösterdiği dile getirilmiştir (cittaslow.org/news/orvieto-world-preview-presentation-cittaslow-metropolis-project).

Model uygulayıcı ekip tarafından gelişmeye açıklığı ve deneyselliği sebebiyle, hem keşfetmeye ve yeniliklere açık hem de gözlem ve gelişim sürecinde olarak değerlendirilmekle birlikte, dünyada ilk kez ve sadece İzmir ili kent merkezinde (merkez ilçeler) somut olarak hayata geçirilmiştir. Metropol Sakinent modeli tüm yönleriyle teori ve uygulama yöntemi açısından tasarımı tamamlanmış ve uygulama ilkeleri tanımlanmış durumdadır. Ancak deneyim kazanarak ilerleme tercihinin etkisiyle henüz çok yaygın olarak uygulamaya geçirilmediğinden ve ilgili süreç devam ettiğinden kimi zaman bir pilot uygulama olarak ta değerlendirilmektedir.

Halen Metropol Sakinent modelini uygulamak için talepte bulunmuş ve bu konuda gerek Cittaslow Genel Merkez gerekse İzmir Büyükşehir Belediyesinin Metropol Sakinent Proje ekibinden destek talebinde bulunanlardan öne çıkan birkaç kent; Fransa-Paris, Güney Kore-Busan, İspanya-Barselona ve Brüksel-Brüssel'dir. Bu büyük kentler Sakinent modelinin katkısıyla yaşam kalitelerini arttırmak ve Cittaslow anlayışını metropol alanlarda yaymak amacıyla, Cittaslow Genel Merkeziyle birlikte çalışma talebinde bulunmuşlardır. Ayrıca ülkemizin en büyük turizm merkezi konumundaki kent olan Antalya da halihazırda Metropol Sakinent olma yolunda adım atarak çalışmalarına başlamış durumdadır.

İlk bakışta çelişkili görünen Metropol kavramı ve Sakinkent modeli birlikteliği, modelin vizyonuna ihtiyaç duyan ve genel yaşanılabilirlik özelliklerini arttırmak isteyen metropol kentler için geleceğin yaşanılır kentlerini ve iyi yaşam ortamlarını oluşturmaya katkı sağlayabilecek niteliktedir. Metropol modeli, metropoldeki olumsuz şartların (nüfus büyüklüğü, alan büyüklüğü, yoğunluk ve sıkışıklık, çok parçalılık, çok merkezlilik, doğal çevre yerine yapılı çevre, kalabalık, hızlı yaşam, doğadan uzak olmak, suni yaşam ortamları, çevre kirliliği -hava-su, toprak kirliliği-, atık sorunu, yüksek enerji tüketimi, sağlıklı konut ve yapılaşma sorunu, ulaşım ihtiyaçları, hizmetlerin dengeli dağıtılamaması, sağlıklı gıda, temiz su ve sağlık hizmetlerine erişim sorunları, bireylerin yabancılaşma sorunu, suç ve şiddet eğilimi, güvenlik sorunları, sosyal dengesizlikler ve uyum sorunları vb.) yarattığı çerçevede Sakinkent yaklaşımını hayata geçirme amacını taşımaktadır. Metropolün doğal değil de yapıların çok geniş bir alanda yoğun olarak yer aldığı yapay bir yaşam ortamı olması sebebiyle, bu modelde öncelik kent sakinlerinin yaşadıkları ortam ve yakın çevrede yaşam şartlarını ve yaşamdan keyif alma olanaklarını iyileştirmek ve geliştirmektir. Bu öncelik doğrultusunda ön plana insani kalkınma kavramı çıkmaktadır. Bu amaçla metropolün tek parçadan oluşan bir bütün olarak değil de, en küçük yerleşim birimi olarak nitelenebilecek mahalleler bazında ele alınması (Sakin Mahalle) yöntemi tercih edilmiştir.

Dönemin İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer, Mart 2021’de yaptığı bir konuşmada, büyük kentteki her bir mahallenin bir küçük kent olarak ta görülebileceğini, çözümün büyük kentleri Yavaş ve küçük hale getirmek olduğunu, mahalleleri küçük kasabalara, Cittaslow’lara dönüştürmek istediklerini belirtmiştir (cittaslowturkiye.org/tr/cittaslow-uluslararası-koordinasyon-komitesi-toplantısı-duzenlendi/). Sakin mahalleler oluşturmaya odaklanmış bu modelde, her bir mahalle, şartları, olanakları, potansiyeli, ihtiyaçları, sorunları, talep ve tercihleri bazında ayrı ayrı ele alınarak detaylı bir şekilde analiz edilmekte ve özgün birer yol haritası belirlenmektedir. Uygulama sırasında da sürekli olarak yerel halk ve ilgili STK’lar ile sürekli iletişim içinde olunmakta, kararlar birlikte alınmakta, sonuçlar da mahalle halkı ile güncel olarak paylaşarak tartışılmaktadır (Özgüç, 2023). Dolayısıyla, ana modelin içerisindeki bir mikro ölçek olarak ta nitelendirilebilecek “Mahalle Ölçeği”nin temel alındığı Metropol Sakinkent Modeli’nde, ön planda mahalledeki kent sakinlerinin temel insani ihtiyaçların karşılanması, temel yerel yönetim hizmetlerinin ulaştırılması hedefi bulunmaktadır. Bu doğrultuda; temel eğitim, mesleki eğitim ve kişisel gelişim, sağlıklı su, gıda ve diğer temel ihtiyaç maddelerine, mal ve hizmetlere kolay erişim çerçevesinde, günlük yaşamı kolaylaştıran ve kalitesini arttıran olanaklara (sağlık, eğitim, spor, alışveriş, sosyal olanaklar, vb.) erişebilirlik, sokakların temel gereklilikler açısından yürünebilirliği (aydınlatma, temizlik, sağlıklı zemin ve kaldırım, güvenlik), dinlenme alanlarının varlığı, parklar ve oyun alanları ve ilgili ek olanakların varlığı, sosyal uyumu sağlayacak barışçıl insan ilişkilerine zemin sağlanması, suç eğiliminin azaltılarak yok edilmesi, zararlı alışkanlık (alkol, uyuşturucu) eğiliminin ortadan kaldırılması, istihdam olanaklarının geliştirilmesi, işyerleri ve konut alanlarının birbirine yaklaştırılması ve hatta aynı alanda birleştirilmesi, toplu taşıma ihtiyacının azaltılması, kent içi yürüyüş olanaklarının artırılması, bisiklet kullanımının teşvik edilerek artırılması, enerji ve yakıt kullanımının azaltılması, mevcut yeşil alan ve dinlenme alanlarının temizlenerek canlandırılması, aydınlatılması, ek olanaklara kavuşturulması ve sonuçta daha kullanışlı ve güvenli hale getirilmesi, vb. gibi kentte ve mahalledeki günlük yaşamı daha kolay, ihtiyaç ve beklentilere uygun, keyifli, daha kaliteli, sağlıklı ve daha yüksek oranda memnuniyet sağlayan bir hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Sakin Mahalle uygulaması aynı zamanda mahalle sakinlerinin mahallelerine sahiplenmeleri ve ilgili kararlara katılımının altını çizmektedir. Ancak Metropolde yerleşimin seyredildiği ve bittiği dış çeperi ve sonrasında mevcut olan doğal çevre ve alanların aktif ve korumacı kullanımı Metropol Sakinkent modelinde ön plana çıkmamakta, metropolde yaşamı etkileyen yerel hizmetler, ortak mekanlar, alanlar ve günlük ve sürekli ihtiyaçlar öncelikli olarak düzenlenmektedir. Ancak kent içinde boş olan ya da bu amaçla dönüştürülmeye uygun yerlerde, kentliye uzağa gitmeden toprakla buluşma ve birarada çalışma, üretme ve paylaşma olanağı yaratılması açısından mahalle bostanları oluşturulması fikrine de önem verilmektedir.

Şu anda gelinen noktada bu modelin uygulandığı tek metropol olan İzmir’de kentin her iki yakasında belirlenmiş olan iki mahallede (Konak, Pazaryeri ve Karşıyaka, Demirköprü) Sakin Mahalle uygulaması başarıyla yürütülmektedir. İzmir’de halihazırda, birkaç merkez ilçede daha Sakin Mahalle uygulanmasının başlatılacağı mahalleler belirlenmiş durumdadır. Tunç Soyer, Ağustos 2023’teki Genel Kurul Toplantısında, Sakin Mahalle uygulamasını mevcut iki mahalleye ek olarak, Karşıyaka’da ikinci bir mahallede daha, ayrıca Karabağlar ve Buca ilçelerinde belirlenen bazı mahallelerde de hayata geçirmek üzere olduklarını ve böylelikle uygulama alanlarının yaygınlaşmakta olduğu bilgisini paylaşmıştır. Halen Sakin Mahalle olan Demirköprü mahallesindeki sakin rotayı sahile bağlamayı istediklerini de eklemiştir (cittaslowturkiye.org/tr/genel-kurul-2023/). Burada sözü geçen “sakin rotanın sahile bağlanması” konusundaki gelişme bilgisi, zamanla Metropol/büyükşehir içinde de Sakin rotaların olabileceği, Sakin Mahallelerin de kent içinde “Sakin Mahalle öbekleri” oluşturabileceği anlamına gelmektedir. Bu öngörü, modeldeki geliştirmeler açısından önemli bir detay durumundadır. Zira, buradan yola çıkılarak farklı yeni fikir ve projelere varmak mümkündür.

Ağustos 2024 itibarıyla Sakin Mahalle çalışmaları Türkiye'nin ikinci Sakin Metropolü olmayı amaçlayan Antalya'da da başlamış durumdadır (antalyaekspres.com.tr/sakin-mahalle-icin-calismalar-basladi), (hurriyetdailynews.com/antalya-joins-renowned-cittaslow-network-197847).

Tek tek mahallelerin Sakinkent anlayışı ve modeli doğrultusunda iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve bu uygulamanın süreklilik kazanmasıyla Yavaş felsefesinin Yavaş Kent/Sakinkent, Yavaş Yaşam, Yavaş Yemek,...gibi birçok uygulamasıyla birlikte metropol sathında yayılarak daha çok yaşam alanına ve daha çok insana ulaşacağı, onların yaşamına iyilik ve kalite katacağı öngörülmektedir.

Metropol Sakinkent modelinde de modelin hayata geçirileceği yerel birimin (mahalle) kendi durumuna özgü tanımlamalar yapılarak beklenti ve ihtiyaçlara cevap verebilecek özgün projeler üretilmesi esastır. Her bir mahallenin özel durumuna göre öncelikler, uygulama yöntemleri ve mikro projeler değişebilmekte ancak nihai olarak aynı temel anlayış çerçevesindeki sonuçlara ulaşmaktadır.

Metropol Sakinkent uygulamasında, metropol kentin yerel yönetiminin bu anlayışı desteklemesi, uygulamayı uzman ekipleri aracılığı ile koordine etmesi, kent geneline ait hizmet ve uygulamaları bu anlayışa göre şekillendirmesi gerekmektedir.

5.5. Sıfırdan yeni kentler oluşturma

2017 yılında Çin Ulusal Cittaslow Ağ Yönetimi, Yaxi Belediyesinin Changshan kasabası için Cittaslow model uygulamasına yenilikler getirecek yeni bir kent planlaması yaklaşımı içeren projesini tanıtmıştır. Bu vesileyle İtalya Cittaslow Ağ Koordinatörü Stefano Pisani'nin de sunumunda bulunduğu bu projedeki yeni fikir, henüz yapılaşma ve yerleşimin bulunmadığı boş bir alanda sıfırdan bir kent kurarak yeni bir Cittaslow yaratmaktır (cittaslow.org/news/yaxi-new-urban-planning-slow-changshan-new-challenge-international-cittaslow).

Buradaki sıfırdan yeni bir Cittaslow kent inşa etme projesinde, kenti sıfırdan, ihtiyaç, gereklilik ve tercihler doğrultusunda planlamak, inşa etmek ve uluslararası Cittaslow yaklaşımını hayata geçirecek şekilde teknik ve bilimsel gereklilikleri yerine getirmek olanağı sözkonusudur. Projede belirli bir yönetim bölgesinde mevcut kentin yakınında ve çevresinde yer alacak şekilde 5 küçük yerleşim yeri yapılması planlanmıştır. Bu küçük kentlerin Cittaslow modeli gereklerini mekânsal ve planlama açısından en baştan sağlayacak altyapıya sahip olacak şekilde yapılması düşünülmüştür. Böylelikle yerel sakinlerle önceden kent vizyonunun paylaşılması, ortak misyon ve vizyona ilişkin sorumluluğun paylaşılması ve böylelikle uygulamaların kolaylaştırılması aracılığıyla Sakinkent ve yaşam felsefesine uygun yeni bir kent vizyonunun ortaya konması mümkün olabilecektir. Bu sayede Cittaslow politikalarını yeni bir uygulama projesi ile güçlendirerek, dünyanın dört bir tarafında yaşayan insanların "yaşamın iyi olduğu kentler"e kavuşması amacına katkıda bulunulması, bunun Cittaslow politikalarında verimliliği arttıracak yeni bir dönemi başlatacak olmasına vurgu yapılmıştır.

Bu proje için, 2017 Mart ayında ilgili yerel yönetim Chengzhou Belediyesi ve proje inşasını yapacak olan üstlenici kuruluş bir törenle imza atarak konuyu resmileştirmişlerdir. Buradaki plana göre, büyük bir maddi yatırım karşılığında 740.000 km karelik bir alan geliştirilecektir. Bu projeye ilişkin detaylı raporda, bölgenin özellikleri, olanakları, potansiyeli, hedefler, yöntemler, uygulamadaki öncelikler tanıtılmaktadır. Yavaş Yaşam ve Yavaş Kent/Sakinkent konseptine uygun olarak, oluşturulacak yeni kentle birlikte, Cittaslow Changshan'ın beş bölgede, yerel olarak bilinen bir Yavaş Yaşam ve eğlence deneyimi noktası haline getirilmeye çalışıldığı ifade edilmektedir (sc.xinhuanet.com/content/2017-03/21/). Günümüz itibarıyla sözkonusu projenin uzmanlar nezdinde halen devam etmekte olduğu belirtilmiştir.

Halihazırda varolan ve belli bir geçmişe sahip olan, zaman içinde oluşmuş bir kente sonradan Cittaslow politikalarını uygulamak ve gerekli değişiklik ve düzenlemeleri yapmak yerine, herhangi bir düzenleme veya uyarlama ile uğraşmaksızın, doğrudan Cittaslow'a göre, doğrudan Cittaslow'un hayata geçirilmesine uygun bir kenti veya kentler grubunu planlayarak inşa edip oluşturmak şüphesiz ki farklı ve kararlı bir yaklaşım içermekte ve Cittaslow'a yeni ve cesur bir yorum getirmektedir.

Bu yöntemle, baştan yapılacak mekânsal planlama ile altyapı, yapılaşma, yeşil alanlar, açık alanlar, dinlenme ve spor alanları, kamusal yapılar, işyerleri, vb. gibi, sonradan istendiği ve gerektiği gibi düzenlenmesi mümkün olmayacak temel ihtiyaç grubundaki konular önceden istendiği gibi düzenlenebilecektir. Bu sıfırdan yapılacak tüm kentler için geçerli olsa da Cittaslow gibi özel hassasiyetlere sahip modellerin teorik ve yazılı düzenlemelere, genel ilkelere uygunluğunun önceden önemli oranda sağlanması ve böylelikle yerel yönetimin daha sonra bunlara zaman, emek ve bütçe ayırmak durumunda kalmaması, kentin iyi yönetilmesine ve sakinlerinin memnuniyetlerinin sağlanmasına daha çok vakit ayrılabilmesi anlamına gelecektir. Bilindiği gibi Cittaslow statüsünü kazanan kentler, statü gereklerini yerine getirmek amacıyla, statü öncesinde öncelikleri arasında yer almayan altyapı işleri ve mekânsal planlamanın toparlanmasına

ciddi bir zaman ve kaynak ayırmak durumunda kalmaktadır. Bu enerjinin daha üst düzeydeki ihtiyaçlara ayrılması önemli katkılar sağlayacaktır.

5.6. Gıda bölgeleri (Uzmanlık bölgeleri)

İtalya Cittaslow Ağı Koordinatörü Stefano Pisani, 2023 Eylül’ünde yapılan Cittaslow Genel Kurulunda yaptığı konuşmada Cittaslow düşüncesi kapsamında önemli bir geliştirme olarak nitelenebilecek “Uzmanlık bölgesi” anlayışını ortaya koyan “Gıda Bölgeleri” fikrini ortaya koymuştur. Konuşmanın tam başlığı “Büyük Bir Fırsat: Gıda Bölgeleri” şeklindedir (cittaslowturkiye.org/tr/genel-kurul-2023/).

Gıda bölgeleri, Cittaslow bölgelerinde model felsefesi ve tüzüğü doğrultusunda temiz hava-su-toprak üçlüsü ve Yavaş Yemek/Gıda hedefi doğrultusunda bu dörtlünün yarattığı elverişli koşullarda bir uzmanlık bölgesi ya da sektörel odaklanma ve yoğunlaşmanın yaratılacağı bir girişim olabilecektir. Sektörel olarak tamamlayıcı yan sanayi ve ilgili kuruluşlarla birlikte (tedarik, lojistik, pazarlama...) belli bölgelerde gıda üretimine yoğunlaşılması, ilgili kentler ve bunların oluşturduğu bölgelere sağlayacağı katkılarının yanısıra, GDO, katkı maddeleri ve kimyasal tarım ilaçlarının zararlarına maruz kalmak dışında pek seçeneği olmayan büyük kentlerdeki tüketici nüfus için bir gelecek projesine dönüşebilecek kapasitede bir fikirdir. Gıdanın insanların yanısıra, özellikle evcil olan ve olmayan ancak insanlarla başta kent olmak üzere aynı yaşam ortamlarını paylaşan hayvanlar için de temel bir ihtiyaç olduğu hatırlanmalıdır.

İtalya’da Cittaslow kapsamında olmasa da belli yönleriyle buna benzer durumda olan yer “Parma Gıda Vadisi” olarak adlandırılan bölgedir. Parma mutfak zevki, gelenekleri ve bazı özel yemekleri ile Avrupa’da tanınmış, gastronomi kenti olarak tanıtılan (parmacityofgastronomy.it/) bir kenttir. 44 belediyeye sahip Parma Eyaleti, İtalya’da gıda sanayinin en büyük markaları ve en önemli üretim merkezlerinin bulunduğu bir yer olup, 2004’te Avrupa Birliği tarafından "European Food Safety Authority (Avrupa Besin Güvenliği Otoritesi)" Parma'da kurulmuştur (tr.wikipedia.org/wiki/Parma), (it.wikipedia.org/wiki/Provincia_di_Parma#Gastronomia). Kaliteli markalar tarafından korunan tipik ürünlerin olduğu İtalya'da UNESCO'nun “Yaratıcı Gastronomi Şehri” ünvanını alan ilk kent te Parma olmuştur. Taze sebze-meyve tedarik zincirinin yanısıra, süt, balık, domates, makarna gibi ürün gruplarının üretim ve pazarlamasının %70’i de, bölgedeki işletmeler aracılığıyla burada gerçekleşmektedir. Mayıs 2024’te Gıda ürünleri kalitesinin ölçülmesine odaklı sosyal platform Cibus’un işbirliği ile Parma Tarımsal Gıda Konferansı gerçekleştirilmiştir.

(parmafoodvalley.net/eventi/cibus---lagroalimentare-parmense-risultati-economici-e-iniziativa-delle-diverse-filiere-per-la-valorizzazione-del-territorio), (Dönmez, 2018: linkedin.com/pulse/besin-ve...).

Benzer bakış açısıyla gıdada asal ve tamamlayıcı sanayi kuruluşları, üreticiler, tedarik zinciri örgütlenmeleri gibi yapıların kümelendiği Gıda Bölgelerinin Cittaslow statüsündeki kentler ve bunların oluşturduğu Yavaş bölgelerde kurulması hem sektörel kolaylık, hem sinerji hem de kaliteli ve sağlıklı gıda üretiminin artması anlamına gelecektir. Buradaki sanayi kuruluşlarının orta ölçekli ve çevreci anlayışa sahip olması ekonomi, istihdam, uzmanlaşma gibi pek çok alanda katkı sağlayabilecektir.

5.7. Sınır ötesi projelerde işbirliği

2023 Eylül’ündeki Cittaslow Genel Kurulu’nda yapılan konuşmalarda, Almanya Cittaslow Ağı Koordinatörü, Başkan Yardımcısı, aynı zamanda Deidesheim kenti Belediye Başkanı olan Manfred Dörr, “sürdürülebilirliğe ve sınır ötesi projelere öncelik vermek için dünya çapında işbirliği yapılması” konusunu gündeme getirmiştir (cittaslowturkiye.org/tr/genel-kurul-2023/). Bu acil ve kritik öneme sahip olan konuya halihazırda yeterince eğilinmediği gözlenmektedir. Sürdürülebilirlik ve bunu destekleyecek sınırötesi projelerin, sınırları aşan ulusötesi toplum ve iklim kriziyle boğuşan dünya için katkıları tartışmasız büyük olacaktır. Uluslararası BM, AB veya ulusüstü UNESCO, Greenpeace gibi sivil toplum temelli kuruluşların yanında, bilimsel ve mesleki uzmanlık örgütleri, konuyla ilgili ve taraf olan uluslararası işbirliği kuruluşları ve ulusal merkezi yönetimlerin bu anlamda sürecin içine dahil olması ve Cittaslow Örgütü ile işbirliği içinde hareket etmesi gereği devreye girmektedir. Bu yaklaşımın uygulamaya geçirilmek için gecikmiş, çok önceden devreye alınması gereken bir yaklaşım olduğunu söylemek mümkündür.

6. Sonuç

Yavaş Yaşam (Slow Living) ve Yavaş Yemek (Slow Food) felsefesini esas alarak küçük kentlerin yönetiminde kullanılmak üzere geliştirilen Sakinkent (Cittaslow) Modeli uygulaması paralelinde, Uluslararası Cittaslow Ağ Yönetimi ilk kez kurulduğu 1999’dan başlayarak örgüt misyonu doğrultusunda, dünyadaki hakim ekonomik sistem olan liberal kapitalist sistem ve anlayışı doğrultusunda gelişen küreselleşmenin olumsuzluklarına karşı kentleri, burada yaşayan insanı ve bağlantılı diğer yaşam alanlarını koruyup destekleyecek yönde çalışmalar yapmıştır. Ancak süreç içerisinde kentlerde ve kentle bağlantılı kentsel veya kırsal nitelikli diğer yaşam alanlarında gözlenen yeni ihtiyaçlar sebebiyle bakış açısını genişleterek hizmet ve destek vereceği alanları da genişletme ve misyonu doğrultusunda yazılı vizyonunu da güncelleme

ihtiyacı hissetmiştir. Çok sayıda koşula bağlanan zorlu bir sürecin sonunda Cittaslow statüsünü alabilen kent sayısı gittikçe artmış, harekette 25 yıllık süreçte önemli bir deneyim ve bilgi birikimi elde edilmiştir. Bu süreçte, hakim ekonomik sistemin kentler ve bireylerin iç içe geçmiş kimliklerine, çevreye, kentlere, insan ve diğer canlıların kentsel alan dışındaki diğer yaşam ortamlarına, doğal kaynaklara, doğal alanlara, korunması gereken kültürel değerlere verdiği zararlara şahit olunmuş ve Cittaslow hareketinin dayandığı felsefe ve ilkeler doğrultusunda yeni çözüm yolları aranmıştır. Cittaslow anlayışının temelinde yer alan proje bazlı çalışmalar yerel ve etki alanı küçük olmaktan çıkarak, yerelde uygulansa da bölgesel, ulusal ve ulusötesi etkiler yaratacak yönde evrilmeye başlamıştır. Cittaslow anlayışı çerçevesinde model uygulamasında dönüştürücü etkileri olacak yeni fikirler, teori, model ve projeler ortaya konmaya başlanmıştır. Bu konudaki dikkat çekici düşüncelerin özellikle son 8 yılda belirginleştiği gözlenmektedir. Bu kapsamda gerek model ve teoriyi gerekse uygulamayı geliştiren ve misyon doğrultusunda vizyonu da genişleterek ileriye taşıyan geliştirme önerileri ortaya konmuştur. Bu geliştirme düşüncelerinin bir kısmı hayata geçirilebilmiş olup kalan kısmı üzerindeki çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmada, bu kapsamda öne çıkan farklı yapıdaki 7 geliştirme düşüncesi ele alınmıştır. Sözkonusu düşünceler, genel olarak, yaşanılır iyi kentler, iyi yaşam ve sağlıklı ve sürdürülebilir çevreye odaklanmıştır. Geliştirme düşünceleri hem modelin yapabilirlikleri anlamında kapasitesi, iyileştirme ve geliştirme olanakları hem de kentler, bölgeler ve uluslararası alanlarda gözlenen ihtiyaçlardan hareket etmiştir.

Sözkonusu geliştirmeler, hem modelin ve Sakinkent statüsünü kazanmış kentler ve hinterlandlarının özelliklerinden daha etkin olarak yararlanılacak projeler (Yavaş turizm uygulamaları), Cittaslow ve anlayışının yeni bir sinerji, işbirliği ve gelişim (ekonomik, kültürel, yaşam kalitesi,...) olanakları yaratacağı projeler (Yavaş bölgeler, özel amaçlı / spesifik odaklı Yavaş bölgeler), Sakinkent Modelinin geliştirilerek yaratacağı katkıların farklı kent ölçeklerinde kullanılmasına olanak veren yeni kent yönetimi modelleri (Orta ölçekli kentler ve Metropol için Cittaslow modeli), birbirini tamamlayıcı sektör ve sanayilerin biraraya geleceği uzmanlık bölgeleri (Gıda bölgeleri gibi), bir Cittaslow kentin özellikleri düşünülerek alanda sıfırdan tasarlanacak, altyapısı ve tasarımıyla gelecekteki sosyal, kültürel ve ekonomik yapıyı destekleyecek yeni kentlerin kurulması ve sınırötesi işbirlikleri fikri içeren proje örnekleridir. Bu örneklerde Cittaslow yaklaşımı ve modelinin giderek yerelden bölgeye, ulusala ve oradan da sınırötesi alana uzanacak şekilde daha kapsayıcı olabildiği, misyonunu kent veya ulus sınırları kullanmaksızın tüm dünyaya yayabilecek özellik ve kapasitede olabildiği gözlenmektedir. Konunun üniversiteler, uluslararası ve ulusüstü kuruluşlar, STK'lar ve yerel-ulusal ve ulusüstü aktör ve paydaşlarca, bir yönetim yaklaşımıyla Uluslararası Cittaslow Ağ Yönetimi ve projelerinin desteklenmesi şeklinde ilerlemesi tüm taraflara olduğu gibi, geleceğin kentlerine, yaşam alanlarına ve çevresine ciddi katkılar sağlayacaktır. Halen ekonomik olarak bağımsız kalmaya özel önem veren bir örgüt olan Uluslararası Cittaslow Ağ Yönetimi, bu hassasiyetini koruyarak daha fazla destek alma ve işbirliği ilişkisi geliştirebilmelidir.

Gelinen noktada Cittaslow düşüncesi kapsamındaki geliştirici fikir ve çalışmaların, yereldeki küçük kentin ötesine geçerek, orta ölçekli kent, büyük kent (metropol), bölge, uluslararası bölge ve sınırötesi/ulusüstü alanları da katkı sağlanacak alanlar olarak tanımladığı, hedeflerini bu yönde oluşturduğu gözlenmektedir. Kentler ve bölgelerin arasındaki işbirliği ve yönetim kavramları önemini arttırarak öne çıkmış durumdadır. Üzerinde çalışılmaya devam edilen ve bu sebeple henüz hayata geçirilememiş durumdaki yeni geliştirme tasarımı ve projeleri aracılığıyla Cittaslow misyonunun küresel anlamda daha kapsayıcı, yararlı ve etkili olacağı düşünülmektedir.

Cittaslow yaklaşımının daha etkili ve yararlı şekilde hayata geçirilebilmesi için, güncel ihtiyaçlar doğrultusunda daha fazla yenilik getiren ve çözüm kapsamını genişleten düşüncelere ihtiyaç duyulduğu gözlenmektedir. Sorumluluk, ilgili tüm kurumsal yapılarda (yerel yönetimler, ulusal ve uluslararası Cittaslow yönetimleri, ilgili uluslararası ve ulusüstü kuruluşlar, STK'lar, üniversiteler) ve bunlar dışında kalan ilgili tüm paydaşlarda (Özel sektör kuruluşları, kar amaçlı olmayan kuruluşlar, düşünce kuruluşları, gönüllü oluşumlar) olduğu gibi, aynı zamanda kent, çevre sorunları ve dünyadaki yaşam alanlarındaki sürdürülebilirlik ve yaşanılabilirlik üzerine düşünmesi ve ilgili katılım süreçlerinde yer alması gereken, bu amaçla örgütlenerek çalışması beklenen bireylere de aittir.

Kaynakça

- Antalya Ekspres. Sakin mahalle. <https://www.antalyaekspres.com.tr/sakin-mahalle-icin-calismalar-basladi>. (Erişim Tarihi: 14.08.2024).
- Balta, C. (2022) (Türkiye cttaslow üye kentler sorumlusu ve Seferihisar belediyesi cttaslow koordinatörü). 30.11.2022 tarihli görüşme. Seferihisar, İzmir.
- Beyazıt, E. & Güneş, M. (2017). Küreselleşme ve kent kimliği: Kentsel değerlerin küreselleşme sürecinde aşınması.

- International Journal of Academic Value Studies. 3(9), 323-331. https://javstudies.com/index.jsp?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=299473544_23-%20EYLEM%20BEYAZIT_323-331.pdf&key=38351 (Erişim Tarihi: 05.08.2024).
- Chinacittaslow.com. Slow traveling. <http://www.chinacittaslow.com/index.php?c=article&a=type&tid=169>. (Erişim Tarihi: 30.07.2024).
- Cittaslow.org. A new urban planning "slow": Changshan, a new challenge for international Cittaslow. <https://www.cittaslow.org/news/yaxi-new-urban-planning-slow-changshan-new-challenge-international-cittaslow>. (Erişim Tarihi: 30.07.2024).
- Cittaslow.org. Belluno, Cittaslow'a dönüşüyor. <https://www.cittaslow.org/notizia/it-belluno-belluno-diventa-cittaslow-entra-nella-rete-delle-citta-del-buon-vivere> (Erişim Tarihi: 28.07.2024).
- Cittaslow.org. Cammino slow. <https://www.cittaslow.org/cammino-slow> (Erişim Tarihi: 08.08.2024).
- Cittaslow.org. Cittaslow Academy assembly. <https://www.cittaslow.org/news/orvieto-academy-assembly-2021> - (Erişim Tarihi: (07.08.2024).
- Cittaslow.org. Cittaslow metropolis can save the planet. <https://www.cittaslow.org/news/orvieto-cittaslow-metropolis-can-save-planet> (Erişim Tarihi: 28.07.2024).
- Cittaslow.org. Cittaslow metropolis working group. <https://www.cittaslow.org/news/orvieto-cittaslow-metropolis-working-group> (Erişim Tarihi: 10.08.2024).
- Cittaslow.org. Cittaslow metropolis project. <https://www.cittaslow.org/news/turkish-national-network-cittaslow-turkey-working-cittaslow-metropolis-project-slow-down-life> (Erişim Tarihi: 08.08.2024).
- Cittaslow.org. Cittaslow neighborhood. <https://www.cittaslow.org/news/orvieto-big-cities-learn-something-new-small-towns-cittaslow-neighbourhoods-launched> (Erişim tarihi: 07.08.2024).
- Cittaslow.org. Presentation cittaslow metropolis. <https://www.cittaslow.org/news/orvieto-world-preview-presentation-cittaslow-metropolis-project> (Erişim Tarihi: 29.07.2024).
- Cittaslow.org. Cittaslow sunday 2023. <https://www.cittaslow.org/news/cittaslow-sunday-2023>. (Erişim Tarihi: 26.07.2024).
- Cittaslow.org. Cittaslow trail. <https://www.cittaslow.org/content/cittaslow-trail>, (Erişim Tarihi: 29.07.2024).
- Cittaslow.org. Cittaslow way of life. <https://www.cittaslow.org/news/midden-delfland-arnoud-rodenburg-cittaslow-way-life> (Erişim Tarihi: 29.07.2024).
- Cittaslow.org. Opening of a new trial on the Prosecco Hills. <https://www.cittaslow.org/news/farra-di-soligo-opening-new-trial-prosecco-hills> (Erişim Tarihi: 27.07.2024).
- Cittaslow.org. Slow tourism. <https://www.cittaslow.org/news/amelia-amelia-cittaslow-southern-umbria-bets-slow-tourism> (Erişim Tarihi: 10.08.2024).
- Cittaslow.org. Sustainability region of the German wine route. <https://www.cittaslow.org/news/german-national-network-cittaslow-first-cooperation-network-without-borders-born> (Erişim Tarihi: 12.08.2024).
- Cittaslow.org. Sustainable tourism. <https://www.cittaslow.org/news/contributions-sustainable-tourism-small-islands-analysis-cittaslow-movement> (Erişim Tarihi: 12.08.2024).
- Cittaslow.org. The "Cittaslow area" wins. <https://www.cittaslow.org/news/german-national-network-cittaslow-area-wins-german-network-grows-beyond-borders-and-focuses> (Erişim Tarihi: 28.07.2024).
- Cittaslowturkiye, Cittaslow uluslararası koordinasyon komitesi toplantısı. <https://cittaslowturkiye.org/tr/cittaslow-uluslararası-koordinasyon-komitesi-toplantısı-duzenlendi/> (Erişim Tarihi: 29.07.2024).
- Cittaslowturkiye. Dünyanın ilk cittaslow metropol kenti İzmir. <https://cittaslowturkiye.org/tr/dünyanın-ilk-cittaslow-metropol-kenti-izmir> (Erişim Tarihi: 29.07.2024).
- Cittaslowturkiye. Genel kurul 2023. <https://cittaslowturkiye.org/tr/genel-kurul-2023/> (Erişim Tarihi: 27.07.2024).
- Davies, W. K. D. (Ed.). (2015). Theme cities: Solutions for urban problems (Vol. 112). NewYork: Springer.

- De Leeuw, E., Simos, J. & Forbat, J. (2020). Urban health and healthy cities today. Printed from the Oxford research encyclopedia. Global public health (oxfordre.com/publichealth). DOI: 10.1093/acrefore/9780190632366.013.253. https://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/news/files/8237/oxford_cittaslow_.pdf (Erişim Tarihi: 10.08.2024).
- Dönmez, N. (2018). LinkedIn. Besin ve gıda bilgilerine ulaşım sağlayan platform: CIBUS. <https://www.linkedin.com/pulse/besin-ve-g%C4%B1da-bilgilerine-ula%C5%9F%C4%B1m-sa%C4%9Flayan-platform-cibus-nazl%C4%B1-d%C3%B6nmez/> (Erişim Tarihi: 28.07.2024).
- Harvey, D. (2015). Umut mekânları. (Çev. Z.Gambetti). İstanbul: Metis Yayınları.
- Hürriyet Daily News, Antalya joins Cittaslow. <https://www.hurriyetaailynews.com/antalya-joins-renowned-cittaslow-network-197847> (Erişim tarihi: 11.08.2024).
- Kahraman, M., D. (2014). İnsan ihtiyaçları ve mekânsal elverişlilik kavramları perspektifinde yaşanılabilirlik olgusu ve mekânsal kalite. Planlama Dergisi. (24)2, 74-84. <https://planlamadergisi.org/jvi.aspx?pdire=planlama&plng=tur&un=PLAN-29591&look4=#!> (Erişim Tarihi: 29.07.2024).
- Karakurt Tosun, E. (2019). Sürdürülebilir kentleşme: Kent modelleri üzerine bir inceleme. Bursa: Dora Yayınları.
- Köstem, B. (2023). (Türkiye Cittaslow teknik koordinatörü ve metropol Sakinşehir İzmir projesi genel koordinatörü). 03.10.2023 Tarihli görüşme. Alsancak, İzmir.
- Köybaşı, N. (2024). Sakinkent modeli bağlamında bir ölçek tartışması: Yaşanılır orta ölçekli kentler. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Parma City. <https://www.parmacityofgastronomy.it/> (Erişim Tarihi: 28.07.2024).
- Parma Food Valley. Cibus - Konferans "Parma tarımsal gıda". (<https://www.parmafoodvalley.net/eventi/cibus---lagroalimentare-parmense-risultati-economici-e-iniziativa-delle-diverse-filiere-per-la-valorizzazione-del-territorio>) (Erişim Tarihi: 28.07.2024).
- Özgüç, P. (2023). (Türkiye Cittaslow - İzmir büyükşehir belediyesi metropol Sakinşehir çalışma grubu, proje yöneticisi), 04.10.2023 Tarihli görüşme. Konak, İzmir.
- Sezgin, M. & Ünüvar, Ş. (2011). Sürdürülebilirlik ve şehir pazarlaması ekseninde yavaş şehir. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Türkseven Doğrusoy, İ. & Dalgakıran, A. (2011). An alternative approach in sustainable planning: Slow urbanism. International Journal of Architectural Research Archnet-IJAR. 5(1), 127-142. DOI: 10.26687/archnet-ijar.v5i1.223. https://www.researchgate.net/profile/Ilknur-Turkseven-Dogrusoy/publication/265142436_An_alternative_approach_in_sustainable_planning_Slow_urbanism/links/555b603108a5ac22323782/An-alternative-approach-in-sustainable-planning-Slow-urbanism.pdf (Erişim: 12.08.2024).
- Wakeman, R. (2016). Ütopyaı hayata geçirmek: Yeni şehir hareketinin düşünsel tarihi. (Çev. Ü. H. Yolsal). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Walker, T. B., & Lee, T. J. (2019). Contributions to sustainable tourism in small islands: an analysis of the Cittaslow movement. Tourism Geographies. 23(3), 415-435. <https://doi.org/10.1080/14616688.2019.1654539> (Erişim Tarihi: 12.08.2024).
- Wikipedia. Parma. https://it.wikipedia.org/wiki/Provincia_di_Parma#Gastronomia. (Erişim Tarihi: 28.07.2024).
- Wikipedia. Parma (2). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Parma> (Erişim Tarihi: 28.07.2024).
- Xinhuanet.com, Yaxi belediyesi projesi. http://www.sc.xinhuanet.com/content/2017-03/21/c_1120668749.htm (Erişim Tarihi: 30.07.2024).
- Yıldız, S. (2022). Sürdürülebilir kentleşme. İstanbul: Kule Yayınları.